

TROVERDIG STYRKE TROVERDIG FORSVAR

**Et styrket nasjonalt forsvar –
med forsterket tyngde i nord**

FORSVARET AV NORGE

må være troverdig i egen befolkning,
blant våre allierte – og motstandere

FORSVARET I NORD

må bli sterkere gjennom egen evne til å
berolige samt å kunne avskrekke

NORGES FORSVAR

må være til stede for å sikre stabilitet og
møte motstand – der det trengs mest

INNHOOLD

Del 0	Introduksjon	Forord	01
		Hovedpunkter og prioriteringer	02–03
		Utgangspunkt: Forsvarssjef og regjering	04
Del I	Strategisk overbygning	Åpningsside	05
		Usikkerhet i nord, utrygghet i sør	06
		Sikkerhet i nord, trygghet i sør	07
		Styrket nasjonal forsvarsevne	08–09
		Finnmark fremst	10
Del II	Politiske prioriteringer	Åpningsside	11
		Forsterket landstridsevne	12–15
		Luftmobil reaksjonsevne	16–17
		Fellesoperativ kystforsvarsevne	18–21
		Nasjonal luftmakt	22
		Alliert luftkontroll	23
		Logistikk og lagre	24–25
		Baser og anlegg	26
Del III	Politiske forutsetninger	Åpningsside	27
		Forsvarsområde Nord	28–29
		Verdiskapende næringsutvikling	30–31
		Personell og utdanning	32

FORSVARSDOKUMENT NORD

TROVERDIG STYRKE er utarbeidet som et innspill til en opplyst debatt om den langsiktige utvikling av det norske forsvaret – sett fra Forsvarets kjerneområde i nord. Det sammenfatter og utdyper synspunkt som høsten 2019 ble fremmet fra forsvarskommuner, regionråd og fylker nordpå, etter invitasjon fra Forsvarsdepartementet.

Dokumentet gir uttrykk for samlet synspunkt til Troms og Finnmark fylkeskommune og de deltagende forsvarskommuner og regionråd.

TROVERDIG STYRKE bygger på de to Troms-dokumentene fra 2016 og 2017, og skal også ses i sammenheng med disse, justert for den utvikling som har skjedd siden de ble utformet.

FORSVARSFORUM NORD

Forsvarsforumet er en møteplass for samordning på politisk nivå mellom Troms og Finnmark fylkeskommune og tilsluttede forsvarskommuner og regionråd i Troms og Finnmark, samt i det nordlige Nordland. Forumet ble opprettet ved årsskiftet 2019/2020. Det bygger på etablert samarbeid fra politiske prosesser, og felles forsvarspolitiske interesser. Forumets medlemmer arbeider for et styrket nasjonalt forsvar som har og må ha et operativt tyngdepunkt i Nordområdene, med baser i regionen og dens forsvarskommuner.

Forsvarsforum Nord består primo 2020 av Troms og Finnmark fylkeskommune, og følgende kommuner: Bardu, Evenes, Harstad, Målselv, Narvik, Porsanger, Sørreisa og Tjeldsund, samt de regionale Hålogalandsrådet, Midt-Troms regionråd og Vest-Finnmark Rådet.

TROVERDIG NASJONALT FORSVAR. STYRKET FORSVAR LENGST NORD.

Forsvarssjefen la i oktober 2019 fram et tankevekkende fagmilitært råd, med et velbegrunnet høyt ambisjonsnivå. Som rikets fremste militære rådgiver må FSJ selvsagt lyttes til.

Regjeringa har i sitt forslag til ny langtidsplan for forsvarssektoren, framlagt i april 2020, i for liten grad tatt disse militære rådene til følge. Stortinget har det avgjørende ord, og må lytte til alle.

Forsvarsforum Nord samler forvarskommuner, regionråd og fylkesråd i kjerneområdet for forsvaret av Norge. Vi ligger i et potensielt konfliktområde, tett på Forsvaret – og forventer også å bli hørt.

Regjeringas Prop. 62 S inneholder mye godt, sett fra nord: Tydelig Nordområde-fokus, styrking av landstridskreftene og økt sjømilitær aktivitet; alliert samvirke, sivil-militært samarbeid og totalforsvar.

Regjeringas forslag har også svakheter, sett fra nord: Alvorligst er manglende dedikert helikopterkapasitet til Hæren – og Kystvakta, fravær av tydelig kystforsvarskapasitet, og for lav opptrappingstakt.

Forsvarsforum Nord er opptatt av å styrke Forsvaret i nord: Da må også forholdene for forsvarsansatte og deres familier forbedres, bl.a. med utdannings- og jobbtilbud som reduserer behovet for pendling, noe som også styrker beredskapen.

Norsk politikk må fortsatt bygge på Nordområdenes strategiske betydning, og forutsetningen om Arktis som en fredelig og stabil region, basert på internasjonalt samarbeid og respekt for folkerettslige prinsipper.

Barents-samarbeidet og de nære relasjoner mellom folkene i nord må fortsatt være en bærebjelke for fred og stabilitet, og bygge på et gjensidig ønske om fredelig sameksistens, politisk stabilitet og brobygging over grensene.

Samarbeid på Nordkalotten må ses i en bred sivil-militær sammenheng, med næringsutvikling, helse, utdanning og kultur, transport og kommunikasjon – for økt verdiskaping og attraktive lokalsamfunn.

Forsvarsdokument Nord 2000 er våre overordnede vurderinger av behovet for et sterkt forsvar med troverdig styrke. Et forsvar for hele landet, med tyngde i nord – for nasjonal sikkerhet og trygghet.

Nord-Norge, 8. mai 2020

Bjørn Inge Mo (AP)

Fylkesrådsleder,
Troms og Finnmark
fylkeskommune

Toralf Heimdal (SP)

Ordfører, Bardu kommune

Terje Barthol森 (AP)

Ordfører, Evenes kommune

Tom Rune Eliseussen (SP)

Leder, Midt-Troms regionråd

Kari-Anne Opsal (AP)

Ordfører, Harstad kommune

Bengt Magne Luneng (SP)

Ordfører, Målselv kommune

Rune Edvardsen (AP)

Ordfører, Narvik kommune

Rune Edvardsen (AP)

Ordfører, Narvik kommune

Leder, Hålogalandsrådet

Aina Borch (AP)

Ordfører, Porsanger kommune

Jan-Eirik Nordahl (AP)

Ordfører, Sørreisa kommune

Helene Berg Nilsen (AP)

Ordfører, Tjeldsund kommune

Marianne Sivertsen Næss (AP)

Rådsleder, Vest-Finnmark Rådet

Wenche Pedersen (AP)

Leder, Øst-Finnmark Regionråd

HOVEDPUNKTER OG PRIORITERINGER

FORSLAG OG FORVENTNINGER FRA FORSVARSFORUM NORD

Forsvarssjefen la i oktober 2019 fram sitt fagmilitære råd, som anbefalingene fra den militære ledelse til forsvarsministeren. Regjeringa overleverte i april 2020 sitt forslag til ny langtidsplan til Stortinget.

Medlemmer av Forsvarsforum Nord ga høsten 2019 innspill til planprosessen. Oversikten under er en sammenfatning av forslag og forventninger, justert opp mot framlagt proposisjon.

Hovedpunktene er sortert i en mer overordnet kategori («strategi») og en annen med konkrete forslag knyttet til en nødvendig styrking av Forsvaret («struktur»):

STRATEGI

OVERORDNEDE GREP

- Forsvarets oppgave nr. 1 endres til å «Sikre troverdig avskrekking og utgjøre en krigsforebyggende terskel med basis i NATOs kollektive forsvar og selvstendig, nasjonal forsvarsevne».
- Forsvarets samlede struktur styrkes mer i tråd med anbefalingene til Forsvarssjefens anbefalte alternativ A, men med raskere opptrapping. Dette må inkludere framskyndet oppbygging av landstyrkene og anskaffelse av særlig kritisk materiell.
- Forsvarspolitikken må legge særlig vekt på å sikre en styrket nasjonal forsvarsevne gjennom en større og bedre domenebalansert forsvarsstruktur. Her er det mest kritisk å forsterke landstyrkene samt kystforsvaret, med reaksjonsevne, mobilitet og ildkraft.
- Overvåking og kontroll i Nordområdene er kritisk viktig for både Norge og NATO. Oppbyggingen og fornyelsen av evne og kapasitet, med maritime patruljefly og suverenitetshevdelse med kampfly, må fortsette med uforminsket styrke.
- Det bør være en nasjonal ambisjon at Norge kan mønstre minst 100.000 soldater i landstyrkene, inklusive reserver. Dette gjøres også som uttrykk for sterk politisk forsvarsvilje og som samtidig bidrar til bred forankring i folket.
- Finnmark utgjør et særlig viktig strategisk område, og forsvaret av – og i – Finnmark må gis høy prioritet, med forsert og forsterket oppbygging av Finnmark landforsvar. Det er maktpåliggende at Norge har nasjonal kontroll lengst nord.
- Økt tilstedeværelse av styrker fra alle deler av Forsvaret i Nordområdene gir et nødvendig sikkerhetspolitisk signal samtidig som det gir økt forsvarsevne. Tilstedeværelsen må inkludere større landstyrker i Troms og Finnmark.
- Kysten bør behandles som et eget stridsdomene, med en fellesoperativ multidomene-tilnærming, bl.a. gjennom en egen «kystmakt»-utredning. Samlet kystberedskap må settes inn i en bred – militær og sivil – sikkerhetssammenheng.
- Evnen til å sikre mottak og oppsetting av alliert forsterkning bør styrkes, og det må arbeides for mer alliert trening og øving i de arktiske operasjonsområdene. Samtidig må et sterkere nasjonalt forsvar balansere det allierte nærværet.
- Kultur er et vesentlig virkemiddel innad i Forsvaret, og et bindemiddel mellom Forsvaret og folket. Forsvarskulturens verdi må forstås, og Forsvarets musikk gjøres bedre i stand til å fremme forsvarsevne internt og forsvarsvilje eksternt.
- Forsvarets tilstedeværelse og styrkede operative evne i Nordområdene forutsetter en utbygging av logistikken i nord. Beredskapshensyn fordrer større lagre i landsdelen, og tettere samarbeid med lokalt, regional og nasjonalt næringsliv.
- Materiellanskaffelser bør inkludere krav til leverandører om etablert tilstedeværelse der materiellet skal tilpasses og utvikles. Dette vil sikre bedre innfasing sammen med bruker, og gi grunnlag for regional nærings- og kompetanseutvikling.
- Forsvarets fellesoperative evne krever en styrket bemanning, på alle nivåer og i alle deler av strukturen. Samtidig som utdanningssystemet utvides må det arbeides for bedre boligtilbud og andre forutsetninger for rekruttering og ståtid.
- Framtidig bemanning av forsvarsstrukturen trenger bedre planlegging for og større rekruttering av ungdom til fagutdanning allerede i videregående skole. Samarbeid mellom Forsvaret, fylkeskommunen og kommunene må styrkes.
- Forsvarets utvikling må ses i sammenheng med totalforsvaret og behovet for nasjonal totalberedskap, og sivil-militært samarbeid er ikke minst viktig i nord. Statssikkerhet og samfunnssikkerhet må ses under ett.

STRUKTUR

KONKRETE TILTAK

Overordnet

- Den mekaniserte Brigade Nord må søkes å være fullt oppsatt før 2025–2028, inkl. den nye, fjerde bataljonen som må etableres i indre Troms.
- Den mekaniserte Porsanger bataljon bør snarest forsterkes for økt mobilitet, ildkraft og utholdenhet, inkl. helikoptre, stridsvogner, artilleri og kampluftvern.
- Oppbyggingen av Finnmark landforsvar har behov for forsert utbygging av Garnisonen i Porsanger, og fullført styrking av Garnisonen i Sør-Varanger.
- Styrking av ubåtvåpenet, og økt maritim aktivitet i nord, tilsier forsterket utvikling av Ramsund orlogsstasjon som strategisk nasjonal og alliert base.
- Den motoriserte Brigade Sør bør tas inn i strukturen, etableres med ledelse i Østerdalen, og settes opp når Brigade Nord er komplettert.
- Utviklingen av en fellesoperativ og multidomene kystforsvarsevne må snarest starte med en styrket videreføring av KJK som kjerne.
- Det er behov for kontinuerlig tilstedeværelse av spesialstyrker i nord, med base i Ramsund, for operasjoner i Nordområdene.
- Forsvaret er tjent med å bidra til utvikling av sivil kompetanse og kapasitet i kjerneområdene i nord, inkl. til et forsvarstilknyttet næringsliv.

Personell

- Rekruttering og utdanning av personell må økes gjennom en offensiv bemanningsplan, som må sikre lengre ståtid, også for å redusere kostnader.
- Rekruttering og utdanning bør styrkes i Nord-Norge, både for å øke ståtid, redusere pendling – og øke beredskapsmessig tilgjengelighet.
- Utdanning av sivilt teknisk personell i regionen må tilrettelegges i tråd med Forsvarets behov, og i samarbeid mellom Forsvaret og fylkene.
- Heimevernet styrkes med personell og materiell, og med videreført rekruttskole på GP, med prioritet til de tre nordligste HV-distriktene.
- Inntaket ved Forsvarets høgskole (BS og KS) økes for å sikre forsvarlig bemanning, og en reetablert befalsskole i Nord-Norge vurderes.
- Ordningen med frikjøpte tillitsvalgte i Forsvaret må gjeninnføres, og organisert og ordnet dialog mellom forsvarsledelsen og organisasjonene styrkes.
- Et nasjonalt kompetansesenter for kommunal veteranberedskap etableres i tråd med innspill fra Bardu kommune – etter behov påpekt av statsråden.
- Forsvaret må i samarbeid med vertskommunene og -fylkene forsterke arbeidet med å redusere omfanget av langpendling, bl.a. med tilrettelegging for forsvarsfamiliene.

Materiell

- Norge må anskaffe militære helikoptre i tråd med FSJs anbefaling, med taktiske helikoptre for Hæren og spesialstyrkene; maritime for Kystvakta.
- Anskaffelse av nye helikoptre framskyndes så mye som praktisk mulig og faglig forsvarlig, for å være operative fra respektive baser fom. 2023.
- Hærens helikoptre bør tilhøre 339 skvadron, som reetableres med base på Bardufoss, og med detajement ved GP og GSV.
- Norge skal anskaffe nye, moderne stridsvogner, og anskaffelsen framskyndes i den grad det er praktisk mulig.
- Norge bør utnytte opsjonen for anskaffelse av flere rørtilleriskyts. Rakettartilleri gjeninnføres for langt-rekkende presisjonsild.
- Norge bør anskaffe mer kampluftvern for Hæren så vel som bærbare løsninger for deler av Heimevernet.
- Norge må opprettholde FSJs ambisjoner for langt-rekkende luftvern til beskyttelse av utsatte baser, som Evenes, så vel som av alliert mottak.
- Norge må sikre bedre kystforsvarsevne, inkl. gjenom å sikre KJKs mobilitet og tapspåførende evne – også med videreføring av egne stridsbåter.

Infrastruktur

- Nødvendige EBA-prosjekt forseres, både for å møte eksisterende udekket behov og for å sikre nødvendig opptrapping, ikke minst for Hæren i Troms og Finnmark.
- Operative logistikksystemer i tilknytning til Brigade Nord i indre Troms bygges ut for å sikre minimum 30 dagers forsynings-, materiell- og transportberedskap.
- Vertslandsstøtteordningen i nord utvikles og styrkes i samarbeid med sivilt næringsliv for å kunne løse også allierte styrkers logistikkbehov ved trening og mottak.
- Hensynet til alliert mottak og nasjonal oppsetting tilsier behov for tilgang til egnede anlegg, herunder at adgangen til framtidig bruk av Åsegarden ikke forhindres.
- Vedlikehold av militære – maritime og taktiske – helikoptre på Bardufoss videreføres og videreutvikles, for å sikre nødvendig beredskap og reaksjonsevne.
- Vedtatte planer for utviklingen av Evenes flystasjon følges, og tempoet i pågående utbygging opprettholdes.
- Luftforsvarets programmeringssenter flyttes til Luftforsvarets stasjon Sørreisa – for effektiv drift med samlet kontroll og varslingstjeneste-kompetanse.
- Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) må etablere seg i det militære kjerneområdet i Troms – for innovasjonssamvirke med operative avdelinger i alle domener.

FORSVARSSJEFENS ANBEFALING. REGJERINGAS FORSLAG.

Regjeringa har fremmet sine forslag til den videre utvikling av forsvarssektoren overfor Stortinget, gjennom Prop. 62 S. Forslagene bygger på flere innspill, men spesilet Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR).

Regjeringa legger fram sine politisk begrunnede forslag, mens Forsvarssjefen bygger sine anbefalinger på faglige vurderinger. Begge bygger på vurderinger av sikkerhetspolitiske, teknologiske og andre utviklingstrekk.

- Regjeringa legger de samme sikkerhetspolitiske vurderinger til grunn som FSJ, men trekker andre konklusjoner som svar.
- Regjeringa har den samme tilnærming til Nordområdene som FSJ, men Prop. 62 S gir mindre forsvarsevne enn ønskelig.

SIKKERHETSPOLITIKK OG KONKLUSJON

Behovet: Det sikkerhetspolitiske klimaet i nord forverres, med fare for at Norge kan bli trukket inn i en militær konflikt. Det er derfor behov for sterkere tilstedeværelse av nasjonale – så vel som allierte – styrker, for å sikre stabilitet i nord.

Forsvarsforum Nord noterer at regjeringa understreker behovet for å balansere avskrekking og beroligelse, men at beroligelse fortsatt ikke inngår i Forsvarets hovedoppgave nr. 1.

Løsningen: Der Forsvarssjefen konkluderer med behov for en vesentlig styrking foreslår regjeringa en langt lavere oppbygging. Det gjelder særlig personell, og utsatt – eller bortfalt – materiellinvesteringer, bl.a. av helikoptre og marinefartøy.

Forsvarsforum Nord noterer at regjeringa sterkt vektlegger reaksjonsevne og mobilitet, men ikke dedikerer nødvendig luftmobilitet til Hæren, og ikke styrker KJKs kystnære operative kapasitet.

Svakheten: Der Forsvarssjefen vil løse utfordringene knyttet til underbemanning har ikke regjeringa fulgt opp med vesentlig volumvekst. Dette handler ikke minst om reaksjonsevne og utholdenhet, men også om slitasje på personell.

Forsvarsforum Nord konstaterer at regjeringa erkjenner bemanningsutfordringer, inklusive rekruttering til stillinger i nord, men savner planer for nødvendig personellstyrking.

NORDOMRÅDENE OG KONSEKVENSER

Kjerneområde: Forsvarets operative tyngdepunkt forsterkes bl.a. med styrking av Hæren i nord, nytt luftoperativt tyngdepunkt på Evenes, økt spesialstyrkeaktivitet i Ramsund – og økt betoning av desentralisert logistikk og sivil-militært samarbeid.

Forsvarsforum Nord støtter forsvarssatsingen i nord, vektlegging av totalforsvaret, og samarbeid med næringslivet, men savner satsing på innovasjon i det operative kjerneområdet i Arktis.

Landforsvar: Hæren styrkes med regjeringas forslag, med – i tråd med FSJs anbefaling – en fjerde manøverbataljon i Brigade Nord. Oppbygging av Finnmark landforsvar fortsetter; nye stridsvogner skal anskaffes.

Forsvarsforum Nord bifaller foreslått styrking av Hæren i nord, og forutsetter at den fjerde manøverbataljonen legges til indre Troms, og at Hæren tilføres nye helikoptre på Bardufoss for 2025.

Kystforsvar: Marinen settes på vent, til en ny flåteplan utarbeides, og FSJs råd om flere fartøyer følges ikke. Verken Prop. 62 S eller FMR omhandler kysten som et særskilt sårbart domene – med store muligheter.

Forsvarsforum Nord etterlyser, både fra forsvarssjef og regjering, en vurdering av kystens militære sårbarhet og nasjonale styrke, inklusive betydningen for mottak av alliert forsterkning.

**DEL I:
STRATEGISK OVERBYGNING**

**POLITISK VILJE.
NASJONAL EVNE.
STYRKET SIKKERHET.**

**Norge ligger i et spenningsfelt i nord.
Stormaktsrivalisering truer sikkerheten.**

**Sikkerhet i nord krever et styrket forsvar.
Forsvar i nord bidrar til sikkerhet i sør.**

**Vår nasjonale forsvarsevne må styrkes.
Kontroll i Finnmark styrker sikkerheten.**

*Stortinget må sikre et sterkt nasjonalt forsvar,
for balansert avskrekking og beroligelse,
og med styrket tilstedeværelse i nord.*

USIKKERHET I NORD, UTRYGGHET I SØR

EN STORPOLITISK KONFLIKT LENGST NORD VIL RAMME HELE LANDET

Småstaten Norge ligger i spenningsfeltet mellom to stormakter. En militær konflikt i Nordområdene vil raskt kunne trekke Norge med, og vi trenger et styrket forsvar – med et sterkere totalforsvar.

- Den sikkerhetspolitiske usikkerheten er størst – og nærmest – i nord, men skaper usikkerhet for oss alle, i hele landet.
- Regjeringa legger i Prop. 62 S stor vekt på en mer krevende sikkerhetssituasjon, og Nordområdenes betydning.

SIKKERHETSTRUSLENE VÅRE

Geopolitikken: Norge ligger geografisk og politisk utsatt til ved en konflikt mellom rivaliserende stormakter. Som nabo med stormakten Russland og alliert med supermakten USA kan Norge bli trukket inn i en konflikt som ikke handler om oss, men om den tiltagende spenningen mellom andre – utfoldet også i våre nærområder i nord.

Stormaktsrivaliseringen: Arktis, med Barentshavet og Norskehavet, er igjen et spenningsfelt særlig mellom Russland og USA, men hvor også Kina er blitt en aktør. Russland er avhengig av at Nordflåten får fri adgang til Nord-Atlanteren, og må sikre adkomsten fra Kola-halvøya mellom Finnmark og Svalbard – altså også gjennom norsk territorium.

Trusselbildet: Nasjonale norske myndigheter ser ikke på Russland som en fiende, men vi kan likevel komme i krig. Det anses som mer sannsynlig at en eventuell militær konflikt med Russland vil starte med hybride angrep enn en konvensjonell invasjon i Finnmark. Et angrep vil ramme hele Norge; like fullt er usikkerheten særlig stor i Nord-Norge.

Forsvarsforum Nord forholder seg til trusselvurderinger fra nasjonale myndigheter, og understreker den særlige spenningen lengst nord.

SAMFUNNSSIKKERHETEN VÅR

Sårbarheten: Norge er, med vidstrakt geografi og omskiftelig vær, sårbart for mer enn militære trusler – som også koronakrisen har vist. Vi er alltid avhengig av samfunnskritisk infrastruktur. Nord-Norge, med store avstander og begrensede tilbud, er i så måte ekstra utsatt.

Støtte: Forsvaret har tradisjonelt bistått offentlige og frivillige aktører ved akutte hendelser her i nord. Gjennom samhandling er det gjennomført søk, redning og andre operasjoner som har ført til at de, i et beredskapsperspektiv, er trukket fram som nasjonalt vellykkede eksempler.

Totalforsvaret: Forsvaret er til for å løse militære oppgaver, men trenger støtte fra sivile aktører for å virke – når og der det skal. Totalforsvaret trekker på offentlige, private og frivillige ressurser. Næringslivet spiller en vesentlig rolle, men bortsettning av oppgaver må ikke svekke Forsvarets egne, kritiske funksjoner – spesielt i krig.

Samvirkesenter: Samfunnets samlede ressurser må utnyttes best mulig for å skape størst mulig sikkerhet og trygghet. Aktører fra alle sektorer må virke sammen; de må trene og øve på samvirke. Norge trenger operative samvirkesentre, inklusive ett i nord, og et slikt er foreslått etablert i Åsegarden – med mobile team for landsdelen.

Forsvarsforum Nord understreker nødvendigheten også av samlet samfunnsmessig motstandsdyktighet, med styrket evne til samvirke.

SIKKERHET I NORD, TRYGGHET I SØR

ET STERKT FORSVAR I NORD VIL GJØRE HELE LANDET TRYGGERE

Hele Norge må forsvares, og Forsvaret må – derfor – være sterkest i nord. Den sikkerhetspolitiske situasjonen har dreid forsvarsinnsatsen nordover; det er *i* og *fra* nord at Norge best kan forsvares.

- Norge styrker forsvaret i nord, og må forsterke flere funksjoner for sikre en troverdig, fellesoperativ forsvarsevne i Nordområdene.
- Regjeringa legger i Prop. 62 S stor vekt på å styrke nasjonal forsvarsevne, innen en fellesoperativ og alliansetilpasset ramme.

FORSVARsutviklingen VÅR

Forsvarspolitikken: Norge har rettet forsvarsfokuset hjemover og nordover, etter en periode med prioritert internasjonal innsats. Forsvaret moderniseres, og er tilført nytt materiell, men må styrkes med både materiell og personell, slik Forsvarssjefen har anvist. Særlig viktig er styrking av Brigade Nord – som skal virke i både nord og sør, hjemme og ute.

Fellesoperativiteten: Forsvaret er ett hele, bestående av en rekke elementer, inklusive forsvarsgrener, avdelinger og funksjoner. Alt må virke sammen, og praktisk talt alle oppgaver løses fellesoperativt. For troverdig nasjonal forsvarsevne må hele Forsvaret virke – og være til stede – spesielt i nord. Det tilsier at flere funksjoner må styrkes her.

Alliansesamvirket: Forsvars- og sikkerhetspolitikken bygger på NATO-medlemskapet, og alliansens kollektive sikkerhet. Det betyr også at Forsvaret – og totalforsvaret – må virke sammen med allierte avdelinger. Derfor er regelmessig trening og øving av allierte styrker i Nord-Norge særdeles viktig; alene og sammen med norske avdelinger.

Forsvarsforum Nord ser nødvendigheten av en ytterligere styrking av forsvarsevnen generelt, og i Nordområdene spesielt.

FORSVARET VÅRT

Sikkerhetsstyrking: Rikets sikkerhet og innbyggernes trygghet hviler i siste instans på vår evne til å forsvare oss militært. Forsvarsevnen må styrkes for å forsterke vår felles sikkerhet og alles trygghet. Med størst usikkerhet i nord, må styrkingen starte her: Styrking av Forsvaret som sådan, også som grunnlag for samlet samfunnsikkerhet.

Forsvarsbalanse: Forsvaret må være balansert på flere måter, mest av alt mellom ulike domener – og mellom nord og sør. Dagens forsvar er ubalansert, og særlig Hæren, men også Cyberforsvaret og forsvar av kystdomenet, må styrkes. En fullverdig Brigade Nord, slik regjeringa foreslår, må suppleres med en ny brigaderamme i sør.

Nordområdefokus: Myndighetene, uavhengig av regjeringens politiske farge, understreker Nordområdenes strategiske betydning. Nordområdepolitikken er og må være sammensatt. Militært forsvar er vesentlig for å skape stabilitet, men sikkerhet utvikles også gjennom godt naboskap og tillitsfullt samarbeid over grensene.

Forsvarsforum Nord ser behovet for en sammensatt og balansert tilnærming til sikkerhet og trygghet – tuftet på politisk stabilitet i nord.

STYRKET NASJONAL FORSVARSEVNE

NORGE MÅ HA SELVSTENDIG FORSVARSEVNE FOR POLITISK HANDLEFRIHET

Norge er en småstat med begrensede militære ressurser. Vår nasjonale evne til å forsvare oss må styrkes. Det må vi for å bidra til beroligelse – og unngå en for stor, og politisk uheldig, allianseavhengighet.

- Forsvarets primærfunksjon er defensiv, og en oppbygging med vekt på landstyrker skaper større defensiv evne – og gir beroligende signaler.
- Alliansetilpassing må avbalanseres med nasjonal evne, for å unngå en uheldig avhengighet som reduserer nasjonalt politisk handlingsrom.
- Forsvarsutviklingen må forholdes til en samlet sikkerhetspolitisk situasjon, som nå krever styrket nasjonal tilstedeværelse i nord.
- Forsvarspolitikken må styrke Norges forsvar; for å svare både på behovet for nasjonal sikkerhet og forpliktelsene overfor alliansen.

MILITÆR EVNE

Defensiv tilnærming: Det kreves offensiv forsvarspolitik for å styrke et forsvar som defensivt politisk virkemiddel. Forsvarets hovedoppgave må derfor omformuleres til å «Sikre troverdig avskrekking og utgjøre en krigsforebyggende terskel med basis i NATOs kollektive forsvar og selvstendig, nasjonal forsvarsevne». Særlig må den selvstendige evnen sikres.

Generell styrking: Den sikkerhetspolitiske utviklingen og påpekte struktursvakheter tilsier at Forsvaret må gjennomgående forsterkes. For å sikre et defensivt innrettet, balansert forsvar må særlig landstridskreftene styrkes. Hærens reaksjonsevne og kampkraft, mobilitet og utholdenhet er i dag utilstrekkelig. Svakheter i landstrukturen svekker samlet operativ evne.

Nasjonal evne: Nedbyggingen av Forsvaret har gjort oss enda mer avhengig av alliert forsterkning. Alliert trening og øving må oppmuntres, men tilstedeværelse av allierte styrker erstatter ikke behovet for nasjonal forsvarsevne. Alliansetilpassing må avbalanseres med nasjonal evne, for å unngå å redusere nasjonal politisk handlingsrom.

Forsvarsforum Nord etterlyser økt bevissthet omkring nasjonal politisk sårbarhet som følge av svekket nasjonal forsvarsevne.

POLITISK VILJE

Offensiv holdning: Den sikkerhetspolitiske utvikling i nord er urovekkende. Den krever en offensiv politisk holdning for å prioritere utviklingen av et sterkt, og defensivt innrettet, forsvar. Utviklingen betinger et sterkere militært forsvar, men også en styrket politisk bevissthet og forsterket sivil beredskap, med videre utvikling av totalforsvaret.

Statens ansvar: Statens hovedoppgave er nasjonens sikkerhet og befolkningens trygghet. Myndighetene må vise vilje til å styrke det nasjonale forsvaret slik at det bidrar til beroligelse vel så mye som avskrekking. Regjeringa legger i Prop. 62 S vekt på å balansere avskrekking og beroligelse. Tilstedeværelse av nasjonale styrker i nord er beroligende.

Balansert reaksjon: Norge har forpliktet seg overfor NATO. Samtidig har norske myndigheter forsvarsforpliktelser overfor egne innbyggere. Styrket reaksjonsevne er en nøkkel i begge henseender. Stående beredskap krever et større forsvar, med mer personell, også for nødvendig økt utholdenhet. Reaksjonsevne betinger også utstrakt – og økt – mobilitet.

Forsvarsforum Nord understreker behovet for en politikk for stabilitet og trygghet, med balanse mellom beroligelse og avskrekking.

NASJONAL STYRKE

Begrenset militær evne: Vi er en småstat – og kan knapt vinne en krig militært. Forsvaret skal først og fremst hevde suverenitet, sikre stabilitet, håndtere konflikter og forhindre krig. Like fullt må det ha evne til å utkjempes en krig og holde ut. Det må få styrket evne til å påvirke utfallet av en konflikt til vår fordel – forut for en politisk løsning.

Nasjonal militær styrke: Vi har allierte, men i en internasjonal storkonflikt vil allierte styrker være sterkt etterspurt. Det vil være uvisst hvem og hva som kan forsterke oss, og når. Samtidig kan deler av Forsvaret være opptatt i utlandet. Vår eneste reelle

styrkegaranti er et sterkere nasjonalt forsvar. I første omgang må vi uansett selv håndtere en konflikt.

Styrket nasjonalt forsvar: Forsvarssjefen understreker sterkt nødvendigheten av en vesentlig styrket forsvarsstruktur. Av FSJs alternativ er det bare ett som han selv anfører ikke har åpenbare hull, og det eneste han på faglig grunnlag fullt ut anbefaler: Alternativ A. Selv det er et moderat ambisjonsnivå, med en styrking som vil ta vel lang tid.

Forsvarsforum Nord framholder Forsvarssjefens alternativ A som det faglig og politisk foretrukne utgangspunkt for den videre utvikling av Forsvaret.

FMR

Forsvarssjefen anbefaler en vesentlig styrking av Forsvaret. Anbefalingen i alternativ A innebærer større volum og nytt materiell, særlig i Hæren og Cyberforsvaret, samt i Sjøforsvaret.

Forsvaret som samlet struktur skal være fleksibelt, og styrkene skal i all hovedsak kunne brukes over hele landet. Noen, særlig i Finnmark, er øremerket for gitte områder og oppgaver.

Forsvaret av og i Nord-Norge er prioritert gjennom strukturens innretning, inklusive styrking av avdelinger og baser i nord. Samtidig foreslås det landmilitære nærværet i Sør-Norge styrket.

Forsvarssjefen legger vekt på å øke reaksjonsevnen, noe som krever styrket bemanning og logistikk, med økt tilgjengelighet av materiell. Det fordrer også forsterket mobilitet.

PROP. 62 S

Regjeringa foreslår i Prop. 62 S (2019–2020) en utvikling av Forsvaret på grunnlag av vedtatt langtidsplan. Forslaget har et ambisjonsnivå som ligger nærmest FSJs laveste skisserte alternativ (D).

Regjeringa foreslår en langt lavere personellstruktur enn hva FSJ har anbefalt, men følger opp med forslag om en aktiv reserve, trent og øvd som en integrert del av avdelingene.

Regjeringa viderefører vedtatte materiellanskaffelser, inklusive nye stridsvogner. Noen er framskyndet, andre utsatt; FSJs anbefaling om helikopteranskaffelser er langt på vei fraveket.

Regjeringa prioriterer styrking av Hæren, med en fullmekanisert Brigade Nord med én ny manøverbataljon, og fellesavdelinger. Oppbyggingen av Finnmark landforsvar videreføres.

FFN

Forsvarsforum Nord støtter FSJs vurderinger av behovet for kraftfull styrking av Forsvaret. FSJs alternativ A angir ambisjonsnivået for nødvendig forsvarsevne, men er ikke lagt til grunn.

FFN verdsetter regjeringens nordområdefokus, og prioriterte styrking av Hæren. Etableringen av en fjerde manøverbataljon – lagt til kjerneområdet i indre Troms – må dog framskyndes.

FFN støtter regjeringens prioriterte tilstedeværelse av nasjonale – og allierte – styrker i nord. Samtidig må styrkene kunne virke i hele landet, og (luft-) mobiliteten må forsterkes.

FFN deler regjeringens syn på betydningen av alliert samvirke, også tilstedeværelse av allierte styrker. Desto viktigere er det å sikre mottak, også med en forsterket kystforsvarsevne.

FINNMARK FREMST

NORGE ER NATO I NORD – OG HAR EN NABO I NORDØST

Norge er NATOs grense i nord; Finnmark er Norges grense – mot et område med tiltagende militær aktivitet og spenning. Både Norge og NATO er tjent med at vi forsterker vår krigsforebyggende terskel i nord. Og i Finnmark spesielt.

- Finnmark er Norges framskutte forsvarsterskel, og forsvaret av Finnmark må ytterligere styrkes for nasjonal kontroll og regional stabilitet.
- Regjeringa står fast ved oppbyggingen av Finnmark landforsvar; og tidvis må andre kapasiteter – i alle domener – forsterke tilstedeværelsen.
- Russland er Norges nabo i øst, og en potensiell trussel mot norsk sikkerhet, med mindre stabiliteten bevares og naboskapet styrkes.
- Norge som nasjon – og Troms og Finnmark som grensefylke – har alt å vinne på et godt naboskap med Russland, og avspenning i nord.

FINNMARK I NORD

Finnmark: Troms og Finnmark er Norges nordligste fylke, og selve forsvarsfylket – inn mot de sikkerhetspolitiske betente områdene aller lengst nord. Under den kalde krigen var frykten en sovjetisk invasjon her. Den er mindre nå, men Finnmark og Nord-Troms ligger fortsatt i et område Russland kan føle seg tvunget til å ta kontroll over.

Terskelen: Finnmark er mer enn noe Norges forsvarsterskel. Den skapes i siste instans av alliansen, men vårt eget forsvar er førstelinjen. Vi må selv ha troverdig styrke, med evne til å utøve kontroll over eget territorium, og dermed bidra til stabilitet. Det motsatte er et vakuum som fort vil fylles av andre, og som fratar oss politisk handlefrihet.

Forsvaret: Forsvaret av Finnmark – og Norge – begynner i Finnmark, og må styrkes her. Oppbyggingen av Finnmark landforsvar må forseres, og Porsanger bataljon må forsterkes med ildkraft, mobilitet og utholdenhet. Også Heimevernet må styrkes, og Sjøforsvaret og Luftforsvaret må være hyppig og synlig til stede – for å vise politisk vilje og militær evne.

Forsvarsforum Nord understreker at selvsagt skal Finnmark forsvares, og Forsvaret i Finnmark må styrkes, som Norges førstelinjeforsvar.

RUSSLAND I ØST

Usikkerhet: Forholdet mellom Norge og Russland er forverret, og vi har opplevd en mer offensiv opptreden østfra, inklusive mer militær øving i alle domener, og økt etterretning. Utviklingen er urovekkende, med frykt for at Russland skal søke å ta kontroll over norsk territorium – og kanskje mer trolig ved hybride anslag enn konvensjonelle angrep.

Naboskap: Norge har tradisjonelt et godt naboskap med Russland, med nære forbindelser på mange områder, særlig i Finnmark. Norge er tjent med å videreføre den gamle linjen med dialog og samarbeid, politisk, økonomisk og kulturelt – for å skape forutsigbarhet. Naboskapet vil som før påvirkes av Forsvarets utvikling, tilstedeværelse og aktivitet.

Avspenning: Nasjonal militær aktivitet i Finnmark er ikke konfliktskapende. Tvert i mot er et sterkere, defensivt innrettet, nasjonalt forsvar i Finnmark beroligende og konfliktdempende. Nasjonal kontroll bidrar til avspenning. Større alliert aktivitet i Finnmark, og større allianseavhengighet for å sikre norsk territorium, kan derimot medføre økt spenning.

Forsvarsforum Nord er opptatt av å styrke Forsvaret i Finnmark, men på en måte som er – og må oppfattes som – defensiv og beroligende.

DEL II:
POLITISKE PRIORITERINGER

**LUFTMOBIL LANDMAKT.
TYDELIG KYSTFORSVAR.
STRUKTURELL STYRNING.**

**Norge trenger et balansert forsvar.
Forsvaret må håndtere alle domener.**

**Balansen krever styrket landmakt.
Landstyrkene trenger luftmobilitet.**

**Norge er i mangt en sjø- og kyststat.
Havet må overvåkes, kysten forsvares.**

*Stortinget må sikre et domenebalansert forsvar,
som særlig forutsetter en styrking av Hæren,
og med kysten som eget stridsdomene.*

FORSTERKET LANDSTRIDSEVNE

FORUTSETNING FOR ET BALANSERT NASJONALT FORSVAR

Landstyrker er fundamentet for ethvert forsvar. Norges landstridsevne er langt under ansvarlig nivå, mest fordi Hæren er alt for svak. Hæren må ha høyeste prioritet i de to neste langtidsplanperiodene.

- Landstridskrefter er avgjørende for å håndtere kriser, holde territorium og sikre politisk handlefrihet – og enda viktigere ved eventuell gjenerobring.
- Sjø- og luftstridskrefter er primært til for å støtte landstyrkene, og investeringene i nye kampfly gir eksempelvis liten mening uten en forsterket hær.
- Hæren med sine kampavdelinger har størst stridsevne, men må ha nytt materiell. Uten en sterk hær svekkes samvirket med allierte styrker.
- Hæren med nytt materiell er lite verdt uten personell – i tilstrekkelig antall. Volumet må opp, og ståtiden økes, særlig i de operative avdelingene.

LANDSTYRKENE MÅ STYRKES

Forsvaret er én stor struktur: Vi har ett forsvar med komplementære komponenter; forsvarsgrener og felleskapasiteter. De utgjør et hele, og praktisk talt all aktivitet er fellesoperativ.

Forsvaret må være i balanse: Ulike komponenter må være komplette for å kunne samspille. Så lenge Hæren ikke styrkes vil ikke Forsvaret være i balanse, og skape ønsket samlet effekt.

Hæren må være i balanse: Samspillende elementer må være på plass, og på samme teknologiske nivå for å skape samlet stridsevne. Særlig må Brigade Nord styrkes – og kompletteres.

Heimevernet må være på vakt: Usikkerhetsbildet, med hybride trusler, tilsier et styrket HV. Det samme gjør mottak av allierte, der HV sammen med en forsterket KJK er svært sentralt.

Landstyrkene må styrkes: Hæren må styrkes i nord og utbygges i sør. HV må være over alt – alltid. De må ha materiell for kampkraft, luftmobilitet for reaksjonsevne og personell for utholdenhet.

Så lenge Hæren er i indre ubalanse forblir Forsvaret ubalansert. Derfor – og fordi landstyrker er politiske myndigheters viktigste militære middel – må en snarlig styrking av Hæren prioriteres.

STORTINGET MÅ LEVERE

Stortinget famler om Forsvaret: Beslutninger er ikke fulgt opp med bevilgninger; særlig for Hæren. En styrking av Hæren er derfor særlig påkrevd, inklusive kritisk materiell og mer personell.

Styrkingen er i gang: I seneste år er Hæren tilført bl.a. nytt luftvern, artilleri og oppgraderte kampvogner. Lastevogner er bestilt; etterslep på vedlikehold er redusert, og lagre etterfylt.

Mekaniseringen er forsinket: Umoderne stridsvogner i et alt for lavt antall er derimot en alvorlig struktursvakhet. Vedtatte erstatninger er sterkt forsinket, og svekker effekten av kampvognene.

Helikoptrene er forflyttet: Den største faglige og politiske feilvurdering er flyttingen av hærhelikoptrene fra nord til sør – uten erstatning. Hæren er i realiteten fratatt militær helikopterkapasitet.

Strukturen er underbemannet: Allerede før en oppbygging har Hæren utfordringer med bemanning, og dermed: Utholdenhet. For å styrke landoperativ evne må personellstrukturen utvides.

Stortinget må følge FSJs råd om en hær som består av en mekanisert Brigade Nord med fire manøverbataljoner; Finnmark landforsvar; E-bataljonen og HM Kongens garde – og en ny brigade i sør.

STRUKTUREN MÅ FORSTERKES

Brigade Nord er Forsvarets eneste gjenværende brigade, men på langt nær fullt oppsatt. Norge har forpliktet seg overfor NATO til å stille minimum én mekanisert brigade med fire manøverbataljoner. Brig Nord består av tre, og er foreslått styrket med en fjerde. Hele strukturen må oppbemannes, og mere materiell tilføres – raskere enn regjeringa har foreslått.

Finnmark landforsvar (FLF) er Forsvarets landmilitære struktur i og for Finnmark. Avdelingene – GSV, HV-17 og Porsanger bataljon – er samlet under én ledelse. Porsanger bn må disponere kampvogner og stridsvogner, artilleri og kampluftvern, og det må utstasjoneres militære helikoptre ved GP og GSV. Brigade Nord må bidra til nasjonal tilstedeværelse i Finnmark.

Heimevernet (HV) er har tre distrikt i Nord-Norge: HV-14 på Drevjamoen, HV-16 på Elvegårdsmoen og HV-17 på Porsangmoen. HV må styrkes med personell og materiell, inklusive fornyet kystnær kapasitet og lendemobilitet.

«*Brigade Sør*» er av FSJ anbefalt opprettet som en motorisert og mobil brigade. Norge trenger en slik – og så langt mulig luftmobil – styrke, og den bør etableres så snart komplettering av Brigade Nord og FLF er sikret.

Den nasjonale landstridsevnen må forsterkes med en styrking av både Hæren og Heimevernet, og over hele landet. To brigaderammer, pluss Finnmark landforsvar, er en minimumsstruktur for en reell hær.

MATERIELL MÅ ANSKAFFES

Hæren må styrkes med flere typer materiell for en komplett Brigade Nord og Finnmark landforsvar, samt en ny brigade i sør. FSJ har lagt til grunn at Brigade Nord's manøverbataljoner og Porsanger bataljon skal være mekaniserte. Dette er hovedsystemene det snarest mulig må investeres i:

Kampsystem: Hæren skal være oppsatt med *stridsvogner*. Dagens Leopard A4 er gamle, og Stortinget har forutsatt at Hæren tilføres moderne stridsvogner senest fra 2025. Stridsvogner opererer med *kampvogner*, og de to danner til sammen Hærens hoved-

stridssystem, som kjernen i samvirkesystemet. For full effekt av investeringene i høyteknologiske CV90 kampvogner må compatible, moderne stridsvogner anskaffes.

Dagens stridsvognpark er langt under nødvendig volum – og langt over sin levetid. Innfasing av nye stridsvogner må påbegynnes før 2025, og det må anskaffes både flere stridsvogner og kampvogner, for å møte NATOs styrkemål på 50/150 operativt tilgjengelige vogner.

Artilleri: Hæren må ha artilleri, og tilføres nå nye artilleriskyts. Fra 2020 innfases det nye K9 Thunder-systemet. Det er behov for mer rørtilleri så vel som raketartilleri. Norge har anskaffet 24 nye skyts (vogner) og 6 ammunisjonskjøretøy. Volumet er basert på dagens brigadestruktur, og er allerede for snaut. Opsjonen om kjøp av 24 systemer til må benyttes. K9-systemet er moderne *rørtilleri*. Hæren trenger også *raketartilleri*, for mer langtrekkende ild.

Luftvern: Hæren er avhengig av luftvern for å kunne operere. Nytt, mobilt luftvern (kampluftvern) er under innføring, og vil gi Brigade Nord så vel som FLF langt større operativ evne. Kampluftvern er helt avgjørende for å beskytte feltavdelingene fra luftbårne trusler. De nye systemene skal følge avdelingene, for å gi dem støtte der de opererer. Luftvernet består av to systemer, med ulike bakke-til-luft missiler.

Med en utøkning av Brigade Nord, og FLF utrustet med kampluftvern, er det behov for flere enheter enn de som nå er under innfasing. Dertil trenger deler av HV eget, bærbart luftvern.

Helikopter: Hæren er ikke komplett uten helikoptre. Landstyrker opererer med helikoptre som en integrert del av sitt samvirkende system. Hæren må snarest tilføres dedikert, militær helikopterkapasitet.

Se mer om helikopterbehovet på side 16–17.

Annet: Ut over Hærens hovedmateriell vil hele samvirkesystemet ha behov for å få tilført ulike typer materiell, både for å dekke dagens behov og videre oppbygging av strukturen. HV trenger fortsatt oppgradering og komplettering av sitt materiell, ikke minst for mobilitet i nord – vinter som sommer.

FMR

Forsvarssjefen anbefaler store endringer i den landmilitære strukturen, særlig i form av en betydelig styrking av Hæren, med vesentlig større bemanning. Kritisk viktig hovedmateriell anbefales anskaffet.

Prioritering gis til Brigade Nord som mekanisert brigade med fire manøverbataljoner (én ny) og tilhørende støttesystemer; samt fullført styrking av Finnmark landforsvar, med GSV og Porsanger bataljon.

FSJ anbefaler i alternativ A og B (Land) også å etablere en motorisert Brigade Sør, med tre infanteribataljoner som kjerne, og tilhørende støttestruktur, inklusive en artilleribataljon.

Anskaffelse av nye, moderne stridsvogner er allerede vedtatt av Stortinget. FSJ anbefaler dertil anskaffelse av langtrekkende presisjonsild, samt nye taktiske helikoptre til Hæren og spesialstyrkene.

PROP. 62 S

Regjeringa foreslår i Prop. 62 S (2019–2020) en gradvis styrking av Hæren, for å nå NATOs styrkemål, men som ikke oppfyller nasjonale behov. Samtidig skyves nødvendig oppbygging ut i tid.

Regjeringa følger FSJs anbefaling om en fjerde manøverbataljon til Brigade Nord, samtidig som oppbyggingen av FLF og Porsanger bataljon videreføres. En ny Brigade Sør foreslås derimot ikke.

Regjeringa står fast ved Stortingets vedtak om å anskaffe nye stridsvogner, og vil erstatte dagens Bell 412-helikoptre. Det indikeres at nye skal anskaffes for spesialstyrkene, og antydes en mulighet for hærhelikoptre, men dette er uklart.

Regjeringa følger ikke opp FSJs påpekte behov for personellstyrking for Forsvaret som sådant, og dermed heller ikke for Hæren. Det foreslås heller ingen personellstyrking av Heimevernet.

FFN

Forsvarsforum Nord støtter FSJs strukturanbefalinger i alternativ A, og fastslår at regjeringa har fulgt disse hva gjelder styrking av Brigade Nord og FLF, og dermed den landmilitære evne i nord.

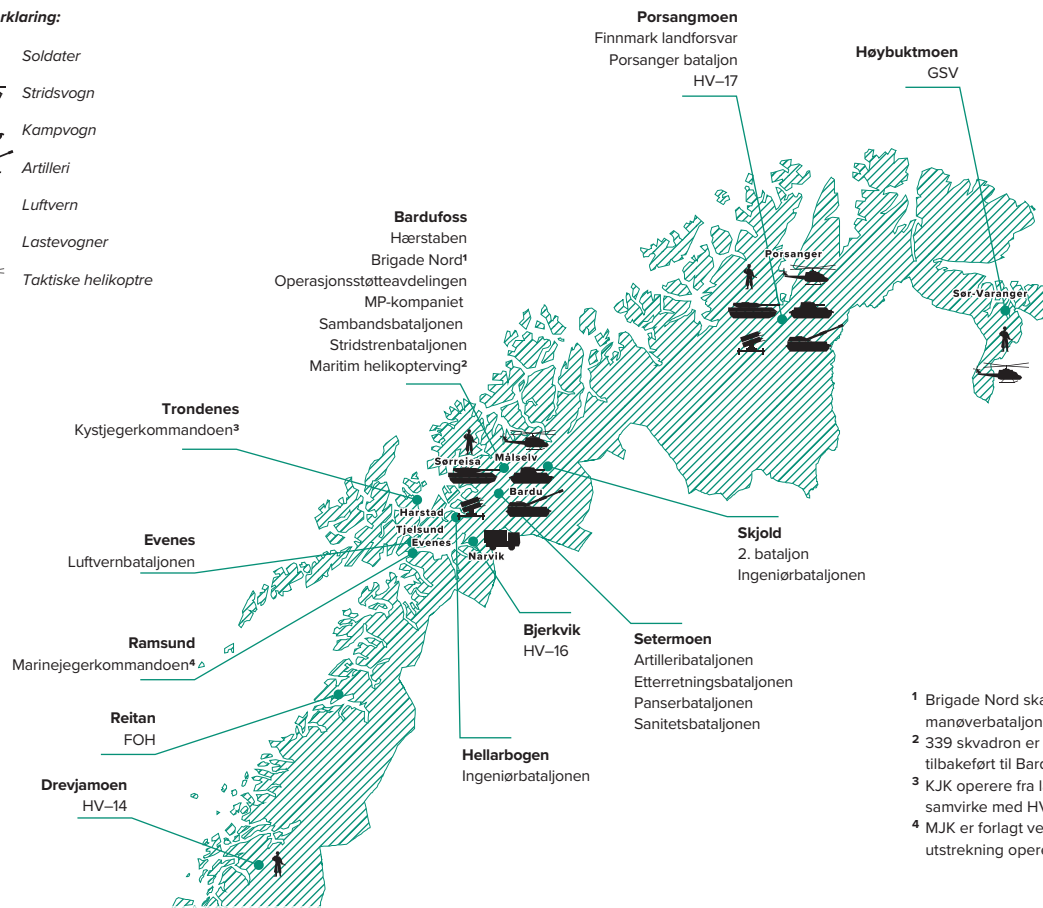
FFN mener oppbyggingen av Brigade Nord, med materiellanskaffelser og personellmessig styrking, må framskyndes. Ny manøverbataljon må legges til indre Troms for å sikre nødvendig samvirke- og systemintegrasjon.

FFN etterlyser en tydeligere plan for oppbyggingen av Hæren, og vil bl.a. framskynde anskaffelse av rakettartilleri. Nye stridsvogner kan, selv etter åpen konkurranse, innføres i 2023–2026.

FFN ønsker en langsiktig personellmessig styrking av Heimevernet, som snarest må tilføres mer materiell. Sjøkapasitet og mobilitet må styrkes, og HV i nord må tilføres bærbart luftvern.

FORSTERKET LANDSTRUKTUR, 2021–2028

Tegnforklaring:

- ¹ Brigade Nord skal forsterkes med en 4. mekanisert manøverbataljon, forutsatt lagt til indre Troms.
- ² 339 skvadron er flyttet til Rygge, men forutsettes tilbakeført til Bardufoss, med nye helikoptre.
- ³ KJK operere fra land og sjø, og må i utstrakt grad samvirke med HV og Hæren; enda mer enn nå.
- ⁴ MJK er forlagt ved Haakonsværn, men må i større utstrekning operere – og være forlagt – i nord.

Avmerkede stridsmidler er en illustrasjon, ikke en komplett oversikt

Landforsvaret i nord er avgjørende for forsvaret av Norge – både for å utvikle og opprettholde nasjonal landstridsevne, og for å kunne møte angrep og kontrollere territorium i sikkerhetspolitisk utsatte områder lengst nord.

Hæren må prioriteres i de to neste langtidsplanperiodene, for å reetablere et domenebalansert forsvar og styrket nasjonal forsvarsevne, med særlig vekt på volum for økt utholdenhet.

Hæren må særlig styrkes med en fullverdig mekanisert Brigade Nord, med i alt tre manøverbataljoner i nord, og én i sør. Dette tilsier rask tilførsel av mer personell og tilstrekkelig materiell og bygningsmasse.

Hæren må særlig – og allerede i neste fireårsperiode (2021–24) – tilføres mer artilleri, inklusive rakettartilleri, og kampluftvern, samt nye taktiske helikoptre, samtidig som leveranse av nye stridsvogner påbegynnes. Hele samvirke-systemet – med personell og materiell – må forsterkes parallelt med oppbyggingen av kampstrukturen.

Heimevernet må fortsatt forsterkes, som en stadig viktigere forsvarsstruktur i ei tid med mer sammensatte trusler og større usikkerhet knyttet til militære anslag så vel som sivile kriser.

Heimevernet må få styrket områdestrukturen med økte personellrammer og tilførsel av nødvendig utrustning. I nord er det særlig viktig med egnede transportmidler for både sommer og vinter, og for de forskjellige framføringsaksler.

Forsvarsforum Nord er opptatt av å sikre en rask og prioritert oppbygging av nasjonal landstridsevne som en ufravikelig forutsetning for forsvar av landet, og illustrerer her noen kjernebehov – i tråd med Forsvarssjefens påpekte behov.

Kartet viser de militære leire/baser og operative avdelinger som inngår direkte i landforsvarsstrukturen i nord. I tillegg kommer Forsvarets spesialstyrker og elementer fra E-tjenesten og Cyberforsvaret, så vel som støttefunksjoner, ikke minst fra Forsvarets logistikkorganisasjon, Forsvarsbygg og Luftforsvarets baser og Sjøforsvarets fartøyer. (Kartet er ikke komplett, og inkluderer kun informasjon fra åpne kilder.)

LUFTMOBIL REAKSJONSEVNE

FORUTSETNING FOR HÆROPERASJONER OG KYSTFORSVAR

Luftmobilitet er avgjørende for høy reaksjonsevne. Helikoptre er essensielt bl.a. for innsetting av styrker og evakuering av sårede. Forvaret må tilføres vesentlig høyere helikopterkapasitet, snarest.

- Luftmobilitet – evne til rask luftveis forflytning – er vesentlig for hurtig innsats, og helikoptre gir raskest og mest fleksibel slik mobilitet.
- Luftmobilitet handler ikke om luftforsvar, men mest av alt om landbaserte styrkers evne til å løse sine oppdrag – på land og på kysten.
- Hæren har hatt og må igjen ha tilgang til egne helikoptre – for en rekke oppgaver, bl.a. framføring av tropper og evakuering av sårede.
- Forsvarets spesialstyrker må tilføres nye helikoptre egnet for spesialoperasjoner, og Kystvakta må ha egne maritime helikoptre.

LUFTMOBILITETEN MÅ STYRKES

Forsvaret trenger reaksjonsevne: To påpekte svakheter ved dagens forsvar er for lav reaksjonsevne og liten mobilitet. Dette kan utbedres ved styrket helikopterkapasitet – på land og over sjø.

Helikoptre gir kampkraft: Militære helikoptre inngår i Forsvarets tyngste plattformer. De er en integrert del av kampsystemet fregatt, og en helt nødvendig del av en brigadeoperasjon.

Krigens krav er strenge: Forsvaret må kunne håndtere væpnet konflikt og utkjempet krig. Det fordrer militært personell som er trent på militære systemer; altså må helikoptrene være militære.

Mobiliteten må virke: Norge er langstrakt, Forsvaret er – og vil forbli – for lite. Særlig mindre hærstyrker må forflyttes raskest mulig over større avstander, og helikoptre er da uovertrufne.

Kapasitet for land og sjø: Luftforsvaret produserer Forsvarets helikopterkapasitet. Den brukes av Hæren, Sjøforsvaret og spesialstyrkene, og deres behov må være dimensjonerende.

Vesentlige deler av Forsvaret mangler tilstrekkelig helikopterkapasitet. Dermed er forsvarsstrukturen som helhet, og den operative evnen til enkelte systemer, svekket – og investeringene utnyttes ikke optimalt.

STORTINGET MÅ LEVERE

Maritime helikoptre finnes: Sjøforsvaret er tilført nye helikoptre. Det er anskaffet NH90 i én fregatt- og én kystvaktkonfigurasjon, som imidlertid ennå ikke har levert full operativ kapasitet.

Taktiske helikoptre mangler: Hæren og spesialstyrkene har gamle maskiner. Bell 412-helikoptrene er for få, nærmer seg teknisk levealder – og er ikke optimalt egnet for militære operasjoner.

Kysten trenger helikoptre: Et kystforsvar er avhengig av helikopterstøtte. Den kan komme fra Kystvaktas maritime maskiner, eller landstyrkenes taktiske – for operasjoner over sjø og land.

Folk er avgjørende: Det er alvorlig mangel på kritisk personell. Anskaffelse av nye og flere helikoptre kan ikke utsettes av den grunn; egen utdanning må intensiveres og industrien kan bidra.

Stortinget har ansvar: Forsvaret er et politisk middel, og soldatene tjener Norge. Stortinget har politisk og moralsk ansvar for soldatenes liv og helse, og medisinsk evakuering er et absolutt krav.

Stortinget må rette opp feilvurderinger – og følge FSJs råd: Hæren og Forsvarets spesialstyrker må tilføres nye, egnede militære helikoptre så snart praktisk mulig, og Kystvakta må få egne, militære maskiner snarest.

STRUKTUREN MÅ FORSTERKES

Forsvaret trenger multirolle-helikoptre som kan løse en rekke oppgaver, dels for landbaserte, dels for maritime operasjoner.

Taktiske helikoptre har vært en integrert del av landoperasjoner i Forsvaret fra Hæren ble tilført sine første maskiner i 1964. Mens Hæren for få år siden hadde et større antall Bell 412 til disposisjon på Bardufoss, er stadig flere overført til Rygge, for bruk av spesialstyrkene. De tre som står igjen i nord gir ingen reell evne til å operere med helikopter.

Bell-maskinene er gamle, og skal i løpet av få år tas ut av tjeneste. Både Hæren og spesialstyrkene trenger nye helikoptre, og operativ logikk og økonomisk fornuft tilsier anskaffelse av én felles helikoptertype, anskaffet under ett – så snart som praktisk mulig, i 2022–24.

Maritime helikoptre – NH90 – er for lengst anskaffet, og FSJ ønsker å bruke disse fra fregattene, for å styrke anti-ubåtkapasiteten. Kystvakta må da få egne, nye maritime helikoptre. De må være militære.

339 skvadron bidro inntil 2020 til Hærens operative evne med taktiske helikoptre på Bardufoss, slik den hadde gjort siden 1964. 339 skv og Hæren var, operativt sett, ett – og den bør tilbakeføres til sitt rette operasjonsmiljø på Bardufoss.

Kravene til reaksjonsevne og mobilitet tilsier snarlig anskaffelse av nye helikoptre. Det må – sammen med industrien – utarbeides en samlet plan for prioritert anskaffelse av maskiner og bemanning av strukturen.

FMR

Forsvarssjefen anbefaler at Forsvaret tilføres 44 nye maskiner: 30 nye taktiske helikoptre og ti maritime, samt fire for kontraterror og militært søk og redning. FSJ anbefaler en markert styrking av helikopterkapasiteten i alle sine alternativ.

De anbefalte 30 *taktiske* skal dedikeres Hæren (18) og spesialstyrkene (12). Disse må anskaffes før den tekniske levealderen på dagens Bell 412 nås i løpet av tiåret. Nye taktiske helikoptre ligger inne i alle strukturalternativ.

De anbefalte 10 *maritime* skal dedikeres Kystvakta, og erstatte dens åtte NH90-maskiner, som overføres til fregattvåpenet. FSJ har uttalt at dette skal være en annen type enn NH90.

De anbefalte 4 *AW101* skal brukes spesielt til søk- og redning under militære operasjoner, men også til kontraterror.

PROP. 62 S

Regjeringa foreslår i Prop. 62 S (2019–2020) at det anskaffes nye helikoptre til spesialstyrkene – etter 2025. Det foreslås ingen tydelig løsning på dedikert helikopterkapasitet til Hæren, eller nye maskiner til Kystvakta.

Regjeringa legger opp til å bruke ulike luftkapasiteter for medisinsk evakuering, men synliggjør ikke nødvendig dekning for Hærens behov i fred, konflikt og krig.

Regjeringa har ingen tydelig plan for hvordan nødvendig helikopterkapasitet for Brigade Nord og FLF skal stilles, og indikerer ingen konkret løsning for Hærens helikopterbehov

Regjeringa fraviker dermed de fagmilitære råd på dette feltet, særlig hva gjelder uttalt behov for nye maskiner for Hæren og KV – samtidig som det skal anskaffes nye til spesialstyrkene.

FFN

Forsvarsforum Nord støtter FSJs anbefaling om å anskaffe 30 taktiske og 10 maritime helikoptre, men konstaterer at regjeringa ikke følger opp samstemte faglige råd.

FFN mener helikopterkapasiteten – både den taktiske og maritime – er kritisk, og at Stortinget må følge FSJs anbefaling. Prioritet må gis til landmilitære maskiner, mens maritime for KV planlegges.

FFN mener de taktiske helikoptrene bør anskaffes samlet, som en enhetsmaskin, for snarlig operativ styrking og mer effektiv innfasing. Det synes praktisk mulig at de kan være operative i 2023.

FFN mener 339 skv bør tilbakeføres til Bardufoss, for igjen å operere med Hæren, og at Forsvaret snarest må iverksette et intensivert opplegg for å sikre nødvendig bemanning av helikopterstrukturen.

FELLESOPERATIV KYSTFORSVARSEVNE

FORUTSETNING FOR NASJONAL KONTROLL OG MOTTAK AV ALLIERTE STYRKER

Kysten er avgjørende i forsvaret av Norge. Hele Forsvaret må bidra til å forsvare det vitale kystdomenet. Kystforsvar krever samtidig kapasiteter som må være spesialisert for kystnære operasjoner.

- Kystkontroll er avgjørende for norsk handlefrihet; for å sikre egne forflytninger og forsyninger – og ikke minst for å kunne motta alliert forsterkning.
- Kystforsvar er en felloperativ oppgave, men fordrer også spesialiserte, kystnære kapasiteter – både på sjøen og på land; med luftmobil støtte.
- Kysten er et samfunnskritisk område, som forsvarspolitisk og militært må ses på som et eget stridsdomene, med store nasjonale fortrinn.
- Sikkerhets- og forsvarspolitikk er Stortingets ansvar, og behovet for kystforsvar må spesifiseres som utfordring og defineres som oppgave.

KYSTFORSVARET MÅ STYRKES

Norge er en kyststat: Enorme samfunnsverdier finnes og skapes på og ved kysten. Vi er en småstat og en kyststat, og Forsvaret må innrettes mer mot kysten fordi den er vesentlig for vår sikkerhet.

Vi må sikre forsterkning: Forsvaret av Norge er basert på alliert forsterkning. Mye av denne, så vel som nasjonale forsyninger og militære forflytninger, må gå på kjøp og krever kystkontroll.

Kysten er militært sårbar: Kysten er lang, og krevende å holde kontroll over. Derfor er den sårbar, ikke minst for hybride angrep med små styrker som nærmest usett kan ta seg i land.

Kystforsvaret er svekket: Det kystnære forsvaret, både fra sjø og land, er allerede svekket. Senest er Sjøheimevernet lagt ned, Kystradarkjeden nedlegges og Kystjegerkommandoen endres.

Kystjegerne er kjernen: Kystjegerkommandoen er vår spesialiserte avdeling for kystforsvar. KJK ble i 2015–16 forsøkt nedlagt, og selv om Stortinget sa nei blir oppdraget endret.

Sjøforsvaret særlig, men også deler av land- og luftstridskreftene, må fokusere mer spesifikt på utfordringene knyttet til å sikre vår militært sårbare, og verdifulle, kystsonen.

KYSTEN MÅ FORSTÅS

Stortinget har oversett kysten: Kystens verdi forstås i en næringssammenheng, men knapt i forhold til forvarsbehov. Stortinget har ikke lagt tilstrekkelig klare føringer for et kystforsvar.

Forsvaret synliggjør ikke kysten: Forsvar av kysten krever innsats fra hele Forsvaret, med et særskilt kystfokus og spesialiserte enheter. Forsvaret har ikke kystfokus, og den kystnære styrken er svekket.

Hæren trenger kystkontroll: Kontroll med kysten er viktig for å kunne sikre mottak av alliert forsterkning og for nasjonal forsyning og forflytning. Hæren trenger kontroll med kysten som en flanke.

Sjøforsvaret må sikre kysten: Kysten må sikres fra alle domener, først og fremst fra sjøen – samt i selve strandsonen. Sjøforsvaret skal sikre kysten både fra sjøsida og på selve kysten.

Kysten må utnyttes: Kysten er krevende å sikre, forsvare og utnytte. Den krever sammensatte, samvirkende og spesialiserte kapasiteter, og må behandles som eget stridsdomene.

Kysten er sårbar for både militære angrep og sivile hendelser, og krever styrket sikkerhet. Militært må kystens forsvarsverdi – dens muligheter som vår nasjonale hjemmebase – bedre forstås og utnyttes.

KYSTFORSVARET MÅ UTREDES

Kystforsvaret med stor K finnes ikke, og tenkes ikke som en egen forsvarsstruktur. Kystforsvaret må forstås som de elementer som sammen skaper kystforsvarsevne, for *forsvar av kysten* – fra sjøen og i skjærgården; fra luft og land, i cyber og rom.

Kysten må betraktes og behandles som et eget militært stridsdomene. Forsvar av kysten må ta utgangspunkt i dens særtrekk. Kystdomenets egenart må erkjennes i nasjonal forsvarsplanlegging. Kystens militære – og samfunnsmessige – betydning må få dedikert forsvarspolitisk og definert fagmilitær oppmerksomhet. Framtidig forsvarsstruktur må ivareta kysten langt tydeligere – og betryggende.

Forsvaret skal være balansert, og mest av alt må det være domenebalansert. De ulike deler av strukturen må være i balanse for at de fra hver sin kant og til sammen kan løse oppgavene. Domenet kyst er umåtelig viktig, og Forsvaret må utvikles for tydeligere å kunne håndtere også dette domenet – med en multi-domenetilnærming.

Kystmakt er ikke et definert militært begrep, men kan være nyttig å bruke: Forsvaret må ha evne til å bruke militære maktmidler tilpasset kystens særtrekk, både på og for kysten. Det er derfor et sterkt behov for en egen kystmaktutredning.

Stortinget må sørge for et mer spesifikt kystforsvarsfokus. Før framtidig forsvars- og sjøforsvarsstruktur vedtas må behovet for et definert kystnært forsvar – for det spesielle kystdomenet – utredes.

STRUKTUREN MÅ UTVIKLES

Kystjegerkommandoen er etablert og utviklet spesifikt for kystforsvar. KJK er den eneste avdeling i Forsvaret som er spesialisert nettopp for kystnære operasjoner. KJK er ikke en spesialstyrke, men løser en del av de samme oppgavene som bl.a. *Marinejegerkommandoen*. KJK er den eneste profesjonelle, reaksjonssterke styrke fast forlagt på kysten i nord.

KJK ble i 2015–2016 foreslått nedlagt for å styrke Marinens evne til bording av skip. Stortinget avviste dette, og videreførte KJK som kystspesifikk kapasitet. Avdelingen omdannes likevel i avvist retning, noe som vil svekke dens kystoperative evne. KJK må utvikles til en enda sterkere kystforsvarsstyrke, med egne stridsbåter og evne til tapspåføring. Bordning må betraktes som et tilleggsoppdrag.

Kystkorvetter er særlig godt egnet for norsk skjærgård. De har stor mobilitet og manøvreringsevne, har betydelig kampkraft – og er vanskelig å ramme. Skjold-klassen er foreslått utfaset, uten å erstattes av tilsvarende fartøy. Nye fartøyer må inngå i en framtidig, mer kystinnrettet forsvarsstruktur.

Kystkapasiteten i HV er redusert etter nedleggingen av Sjøheimevernet. Spesialiserte enheter og egne båter forsvant, men mye kompetanse er beholdt. HV må sikres en ny kystkapasitet for vakt- og sikringsoppdrag i kystsonen. Til disse hører å sikre mottak av allierte styrker, samt nasjonal ilandføring og objektsikring; og å etablere et situasjonsbilde sammen med bl.a. KJK.

Kystvakta spiller en vesentlig rolle i håndhevelse av norsk suverenitet. Med sin tilstedeværelse og myndighetsutøvelse bidrar den til sikkerhet langs kysten og stabilitet i Nordområdene. KV tilføres nye fartøy, og trenger nye – maritime og militære – helikoptre. KV må også utrustes og trenes for krisehåndtering og rollen i krig må vurderes.

Marinejegerkommandoen ble i 2012 flyttet fra Ramsund til Haakonsværn, men trener i Ramsund. MJK er et viktig redskap for politiske myndigheter og militær ledelse, og som støtte for politiet ved terror. Spesialstyrker må være permanent til stede i nord, med Ramsund er naturlig base, og opprettholdt bruk av tilstøtende skytefelt (Ramnes, Trondenes, Sørli og Reinmoen).

Minevåpenet er et viktig defensivt element i kystforsvaret. Sjøminer kan enkelt legges ut bl.a. i innseilinger til havner, vesentlig for å forsinke en motstander. Minedykkere er en del av denne kapasiteten. Minedykkerkommandoen må fortsatt operere fra Ramsund.

Maritime helikoptre er en integrert del av kampsystemet fregatt, og er vesentlige for å løse Kystvaktas oppdrag. Forsvarets NH90-maskiner bør alle overføres til fregattvåpenet, og KV tilføres nye. Sammen med landstyrkenes helikoptre bør disse være tilgjengelige for også å sikre KJKs mobilitet.

FMR

Forsvarssjefen anbefaler flere endringer i den sjømilitære strukturen, med en styrking av Sjøforsvaret, men har ikke et spesifikt fokus på kystforsvarsevnen. Kysten som stridsdomene er ikke nevnt.

Prioritering gis til anskaffelse av noen større fartøy (fire nye fregatter og én ubåt til, ut over de fire ubåter som allerede er vedtatt), samt bl.a. en styrking av Kystvakta med ti nye, egne maritime helikoptre.

Kystjegerkommandoen anbefales videreført, men med en oppdragsprofil som vil endre avdelingens innretning – og evne til kystnært forsvar: KJK skal i større grad brukes til bordingsoppdrag fra fregatter.

Kystkorvettene anbefales videreført, til en annen og udefinert løsning finnes, men da ikke i form av andre fartøy spesialisert for kystsonen.

PROP. 62 S

Regjeringa foreslår i Prop. 62 S (2019–2020) at det skal utarbeides en ny flåteplan fra 2030. I påvente av en slik utredning utsettes flere beslutninger og anskaffelser.

Regjeringa vil utvikle KJK til i større grad å støtte maritime overflateoperasjoner, særlig for bordingsoperasjoner. Den fortsetter styrkingen av KV, med en ny klasse standardiserte fartøyer.

Regjeringa vil beholde Skjoldklassen kystkorvetter til 2030; minerydder-fartøyene videreføres til en ny, ubemannet løsning er operativ, og Minedykkerkommandoen skal videreføres.

Regjeringa foreslår å etablere en ny enhet innen Forsvares spesialstyrker, Special Operations Task Group, og Ramsund orlogsstasjon skal videreutvikles for økt kapasitet til alliert trening og øving.

FFN

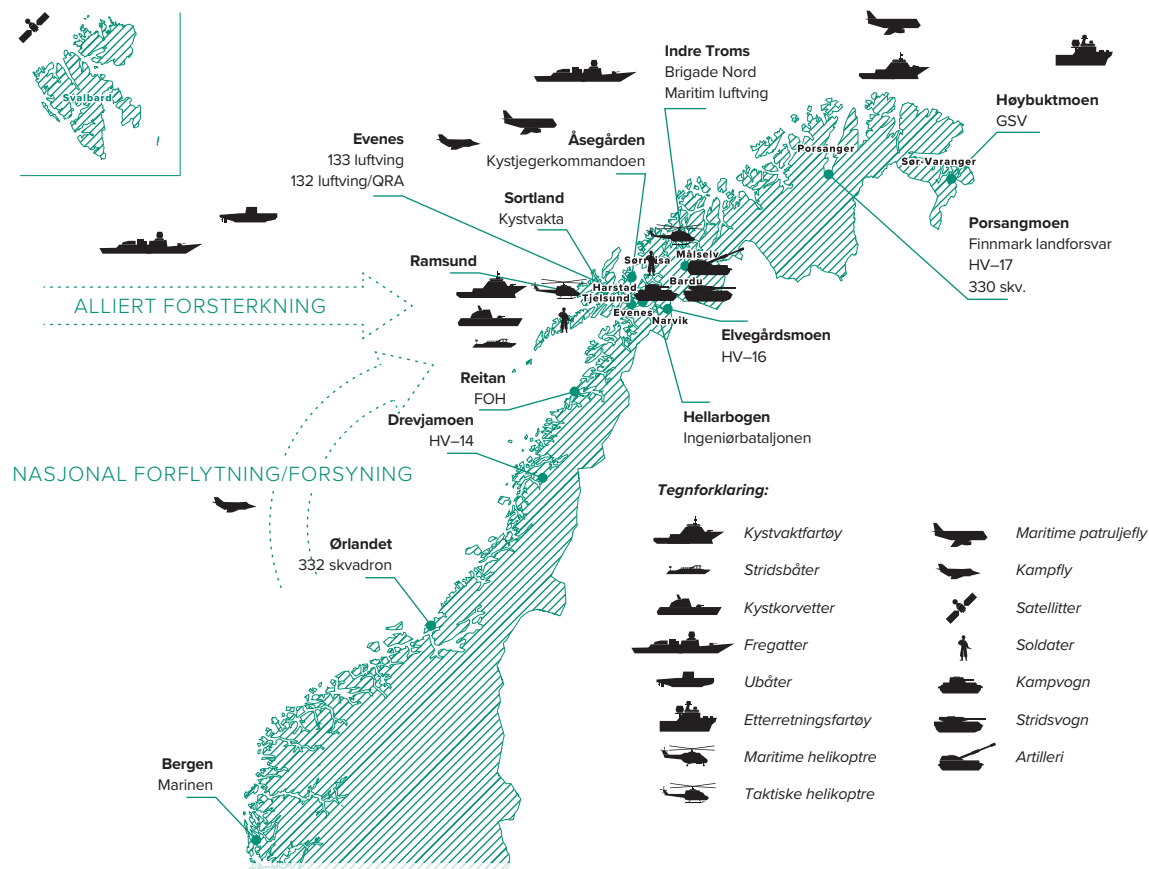
Forsvarsforum Nord fastslår at FSJ ikke, i noe alternativ, sikrer et tilstrekkelig kystnært forvar, og at regjeringa ikke tar opp kysten som eget stridsdomene, med definert kystforsvarsevne.

FFN mener det er nødvendig med en egen «Kystmaktutredning», à la den egne Landmaktutredningen i 2016–17. En slik må gjennomføres før den framtidige sjøforsvarsstrukturen fastlegges.

FFN mener det uansett er tre vesentlige kystforsvarselementer som må beholdes og styrkes, uavhengig av en utredning: KJK som spesialisert kystnær kapasitet; KV med nye maritime helikoptre; HV med kystkapasitet.

FFN ser regjeringens tydelige satsing på KV som prisverdig, men etterlyser egne helikoptre. Etablering en ny spesialstyrke-enhet berømmes, og forventes å operere ikke minst i – og fra – nord.

TROVERDIG KYSTFORSVAR, 2021–2028

Kysten i nord er svært viktig for forsvaret av Norge – for å kunne møte angrep og kontrollere territorium; kunne ta imot allierte forsterkninger; for å beholde nasjonal politisk handlefrihet. Norge er en kystnasjon og må forsterke forsvaret på og ved sjøen – som er vår hjemmebane, og utnytte kysten som egen fordel.

Kystforsvaret må ta utgangspunkt i kysten som et eget stridsdomene, som må forsvares med kapasiteter fra hele Forsvaret, gjennom fellesoperative, multidomene operasjoner. Et troverdig kystforsvar forutsetter samtidig at det også er definerte kapasiteter som er dedikert til og spesialisert for kystnære operasjoner.

Kystjegerkommandoen er Norges eneste avdeling som er spesialisert for og dedikert til kystoperasjoner. I en nødvendig oppbygging av et sterkere kystforsvar er det maktpåliggende at KJK videreføres – og forsterkes – i sin opprinnelige og fortsatte rolle, og ikke svekkes av omdefinerte oppgaver.

Kystvakta er en vesentlig kapasitet i fredstid, for å bidra til sikkerhetspolitisk normalitet og sikkerhet i kyst- og havområdene, ikke minst i nord. KV styrkes med nye fartøyer, og må sikres forsterket bemanning (ledelse og besetning), og nye maritime helikoptre, for i enda større grad kunne håndtere konflikter.

Heimevernet er avgjørende for å sikre mottak av allierte styrker, og framføring av disse og nasjonale styrker – samt for å bidra til aktuelt situasjonsbilde. HV må reetablere en styrket evne, med kompetanse og kapasitet, for å bidra til kystforsvaret.

Hæren er avgjørende for å forsvare Norge i alle faser av en konflikt, og er avhengig av kontroll med kysten. Hærens oppbygging må også ta hensyn til utfordringene på kysten, og det må sikres egen og fellesoperativ kapasitet også fra landsiden.

Forsvarsforum Nord er opptatt av å styrke kystforsvarevnen som en forutsetning for forsvar av landet, og illustrerer her – i påvente av en «kystmakt»-utredning, hvordan et multidomene forsvar av kysten kan avtegne seg.

Kartet viser de militære leire/baser og operative avdelinger som er mest direkte relevant for kystforsvaret, med vekt på Nordområdene. I tillegg kommer ledelselementer, særlig Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) i Bodø, og en rekke fellesavdelinger og støttefunksjoner, inklusive Forsvarets logistikkorganisasjon, og elementer fra bl.a. E-tjenesten, Forsvarets spesialstyrker og Cyberforsvaret. Flere baser og avdelinger i Sør-Norge, framfor alt sjøstyrker stasjonert ved Haakonsværn og flystyrker stasjoner på Ørlandet, er også vesentlige. (Kartet er ikke komplett, og inkluderer kun informasjon fra åpne kilder.)

NASJONAL LUFTMAKT

EVENES-BASEN STYRKER FORSVARET AV NORGE

Herredømme i lufta er en forutsetning i moderne krigføring. Skal land- og sjøstyrker kunne operere fritt må trusselen fra luftangrep reduseres til et minimum – bl.a. med kampfly og luftvern.

- Evenes vil sammen med Ørland og Rygge danne grunnlaget for Luftforsvarets aksjonsradius over hele landet.
- Basene vil måtte sikres med områdeluftvern, så vel som langtrekkende luftvern og annet baseforsvar.
- Umiddelbar reaksjon på trusler i luftrommet i nord vil skje fra kampbasen på Evenes, men flere flyplasser er vesentlig.
- Kampbasen så vel som andre baser og avdelinger er avhengig av luftvern, både langtrekkende stasjonært, og mobilt.

LUFTFORSVARET BLIR STYRKET

Lufttherredømme er avgjørende: Luftmakt handler om kunne bruke militær makt for å ta kontroll over luftrommet, med fly og luftvern. En angriper vil typisk først søke å nøytralisere flybaser og luftvern. En forsvarer vil sette mye inn på å forhindre det samme. Den som med luftmakt sikrer kontrollen i lufta vil forme striden i krigens innledende fase.

Luftforsvaret blir forsterket: Med anskaffelsen av 52 kampfly gjør Norge sin største forsvarsinvestering noen gang. Styrkingen av luftforsvarens evner inkluderer også fem nye maritime patruljefly. Forsvaret har også nye transportfly, og skal investere i nytt langtrekkende luftvern. Et mindre antall F-35 kampfly og alle P-8A overvåkingsfly skal operere fra Evenes.

Luftmakt i nord er vesentlig: Russland har sine viktigste baseområder i nord, nært vår grense. Der er kampfly og missiler stasjonert, med kort vei til mål i Norge. Langtrekkende missiler er i dag en alvorlig trussel, og gir lite varslings tid. Desto viktigere er det med et kraftfullt luftforsvar langt nord, med kort vei til å møte eventuelle angrep.

Forsvaret blir styrket fra Evenes, men det er behov for å opprettholde kapasitet på øvrige flystasjoner og flyplasser i nord.

EVENES BLIR FORSTERKET

Basen er under utbygging: Evenes flystasjon bygges ut som Luftforsvarets hovedbase i nord. Evenes blir base for maritim overvåking med nye patruljefly (P-8) og framskutt base for kampfly (F-35). Den ferdigstilte basen vil i 2025 bestå av rundt 500 ansatte og 300 vernepliktige.

Luftvingen er på plass: 133 luftving overtok ansvaret for basen fra 1. januar 2020, og leder oppbyggingen av det som blir Luftforsvarets kampbase i nord. Evenes vil i tillegg til detasjementet for 132 luftving (QRA) bygge opp 133 luftving med 333 skvadron (MPA), og luftvern bataljon, baseforsvarsskvadron, vedlikeholdsskvadron, samt elementer fra andre deler av Forsvaret.

Kampflyene forsvarer Norge: F-35 er Norges nye kampfly. Ørlandet er hovedbasen; Rygge en kampbase i sør; Evenes framskutt base for en hurtig reaksjonsstyrke (QRA) på NATO-beredskap i nord. Denne vil bestå av tre-fire fly på høy beredskap (15 minutter), og være operativ fra 1. januar 2022. Kampflyene utplasseres på Evenes ved årsskiftet 2021/2022.

MPA sikrer havområdene: P-8A Poseidon er Norges nye maritime patruljefly (MPA). Evenes er basen for den nye MPA-flåten, som vil bestå av fem fly, som skal mottas i 2022, og innføres på Evenes. P-8A vil styrke Norge og NATOs evne til å overvåking av havområdene i nord. De styrker også Norges evne til ubåtjakt og -bekjempelse. FSJ har anbefalt å anskaffe ett P-8 til.

Sikkerhetssituasjonen i Nordområdene tilsier at det må være rom for å operere flere kampfly fra Evenes; fast eller tidvis.

ALLIERT LUFTKONTROLL

PROGRAMMERINGSSENTERET KOMPLETTERER KONTROLLKOMPETANSEN

Kontroll med luftrommet er maktpåliggende. Nasjonal og alliert luftkontroll sikres fra Luftforsvarets stasjon Sørreisa. Flytting av Luftforsvarets programmeringssenter hit vil styrke fagmiljøet – og luftkontrollen.

- All militær luftkontroll i nord – for Norge og NATO – utføres av Control and Reporting Centre (CRC) i Sørreisa.
- Forsvarets programmeringssenter tilhører 131 luftving i Sørreisa og faglig til CRC, men ligger i dag på Rygge.

FAGMILJØET MÅ STYRKES

Luftkontroll er avgjørende: Full oversikt over eget luftrom er vesentlig for å kunne gjennomføre militære operasjoner, også på land og til havs. Et forsvar må ha oversikt over hva som skjer. Den døgnkontinuerlige luftkontrollen og varslingen ved CRC Sørreisa er vital for NATOs situasjonsbilde og Norges sikkerhet. CRC er eneste senter i Norge.

Varsling i alliert kjede: CRC Sørreisa rapporterer til NATOs Combined Air Operations Centre (CAOC) i Tyskland, og nasjonalt til National Air Operations Centre (NAOC) på Reitan. Varsling fra CRC til CAOC vil kunne føre til at CAOC iverksetter en Quick Reaction Alert (QRA) og sende norske kampfly på vingene – etter hvert fra basen på Evenes.

Luftkontroll er spisskompetanse: Virksomheten ved CRC er høyt spesialisert. Kompetansemiljøet ble forsterket med flyttingen av Luftforsvarets kontroll- og varslingsskole (LKVS) til Luftforsvarets stasjon Sørreisa i 2015–16. Luftforsvarets programmeringssenter er en naturlig del av dette fagmiljøet. Det utvikler programvare for kommando- og kontrollsystemet som brukes ved CRC – og bare av det.

Synergiene fra de komplementære kompetansemiljøene er åpenbare, og vil bidra til styrket nasjonal og alliert luftkontroll.

SENTERET MÅ FLYTTES

Progsenteret er lokalisert til Rygge: Luftforsvarets programmeringssenter lå ved CRC Mågerø. Da denne avdelingen ble nedlagt i 2016 ble senteret midlertidig relokalisert til Rygge, begrunnet i frykt for å miste kritisk kompetanse. Den midlertidige flyttingen må ikke bli permanent, og forhindre en fornuftig faglig samlokalisering med miljøet i Sørreisa.

Progsenteret må flyttes til Sørreisa: Programmeringssenteret har ingen logisk tilhørighet til luftforsvarsmiljøet på Rygge, derimot til kontrollmiljøet i Sørreisa. Her er det plass, og bygging på Rygge kan unngås, med midler spart. Ved forestående personellfornyning kan nyansatte innføres direkte i CRC, for en gradvis, og relativt rask, overflytting av senteret til Sørreisa.

Flyttingen er faglig begrunnet: Programmeringssenteret har som oppgave å innføre og følge opp operativ programvare for kontroll og varsling, som i Norge brukes kun av CRC. En synergivende samlokalisering vil styrke det svært spesialiserte fagmiljøet for kontroll og varsling, og vil gi et bedre situasjonsbilde i nord, i ei tid med en mer spent sikkerhetspolitisk situasjon.

Samlokalisering med CRC vil gi både faglige, operative og økonomiske gevinster, og muligheter for forsterkede utviklingsprosjekter.

LOGISTIKK OG LAGRE

OPERATIV LOGISTIKK OG SIVIL-MILITÆRT SAMARBEID MÅ STYRKES

Operasjonsstøtte og forsyninger er helt fundamentalt. En vesentlig del av militær beredskap – og evne til å løse oppgaver i fred, krise og krig – er at støtteapparatet virker, og at lagrene er fylt.

- Logistikk er kritisk for militære operasjoner og sivile samfunnsfunksjoner, noe koronakrisen har vært en alvorlig påminnelse om.
- Regjeringa legger vekt på større, og desentraliserte, beredskapslagre for å sikre nødvendig operativ reaksjonsevne.

STØTTE ER KRITISK

Logistikk er avgjørende: Enhver militær operasjon vil feile hvis logistikken ikke virker. Logistikkorganisasjonen i nord må gjennomgås, inklusiv regional logistikkledelse, og med særlig vekt på å styrke reaksjonsevne og utholdenhet. Forsvaret av Norge hviler på alliert støtte. Norge skal stille vertslandsstøtte, hvor logistikevnen er avgjørende.

Mottak er akilleshæl: Forsyningssikkerhet er avgjørende for militære operasjoner – og sivilt samfunnsliv. Nord-Norge vil ha store behov for forsyninger, militære og andre, men er samferdselsmessig sårbart, spesielt i krig. De store volumene må framføres sjøveien og tas i mot på kysten. Derfor er ikke minst havnekapasitet kritisk, og også derfor må kysten sikres.

Totalforsvaret må virke: Mange sivile samfunnsfunksjoner er avgjørende for at det militære apparatet skal virke, inklusive logistikk. Forsvaret har inngått strategiske avtaler med flere sivile leverandører. Det er nødvendig, men bortsetting må ikke medføre en uforvarlig svekking av Forsvarets egen evne, og sentrale leverandøravtaler må ikke svekke lokal beredskap.

Vertskapet må stille: Norsk vertslandsstøtte er vesentlig for alliert mottak og aktivitet. En ny vertslandsstøttebataljon bør lokaliseres til Ofoten, som er en logistikk-hub også for Forsvaret. Vertslandsstøtteordningen i nord må utvikles og styrkes i samarbeid med sivilt næringsliv, for å kunne løse også allierte styrkers behov.

Forsvar av landet – og Forsvaret som sådant – er helt avhengig av et velfungerende sivil-militært logistikksamarbeid, som må styrkes.

LAGRE MÅ FYLLES

Logistikk er beredskap: Forsvaret må ha velfungerende logistikksystemer etablert og testet i fredstid. Forsvarets operative avdelinger må sikres minimum 30 dagers forsynings-, materiell- og transportberedskap. Dette må skje gjennom Forsvarets egen kapasitet så vel som strategiske avtaler med sivile aktører. Beredskapen må styrkes ytterligere gjennom utvikling av lokal evne til produksjon av deler.

Lagerhold er beredskap: Forsynings- og materiellberedskap forutsetter lagerhold i nærheten av de operative avdelingene. Behovet er åpenbart i Nord-Norge, hvor etterforsyninger vil være særlig krevende i krise og krig. Det må etableres et større intendanturlager i indre Troms, og det må være delelagre for alle våpensystemer ved basene i nord. Erfaringer viser behov for større delelagre, og tilgang til deler og teknisk støtte må tillegges avgjørende vekt ved materiellanskaffelser. Det må også sikres at sivile leverandører har tilstrekkelige varelagre.

Verksteder må virke: Vedlikehold er vesentlig, både i felt og ved verksteder – og er avhengig av fagfolk, både i og utenfor Forsvaret. Mest mulig vedlikehold må skje nært de operative avdelingene, og kapasiteten – bl.a. i Bjerkvik og Ramsund, på Setermoen, Skjold og i Porsanger, må forsterkes. Framtidig verkstedstruktur må avklares.

Stridsevnen må sikres i fredstid, og inkluderer utbygging av logistikksystemer og oppfylling av lagre – også nært operative avdelinger.

FORSTERKET LOGISTIKKSTRUKTUR, 2021–2024

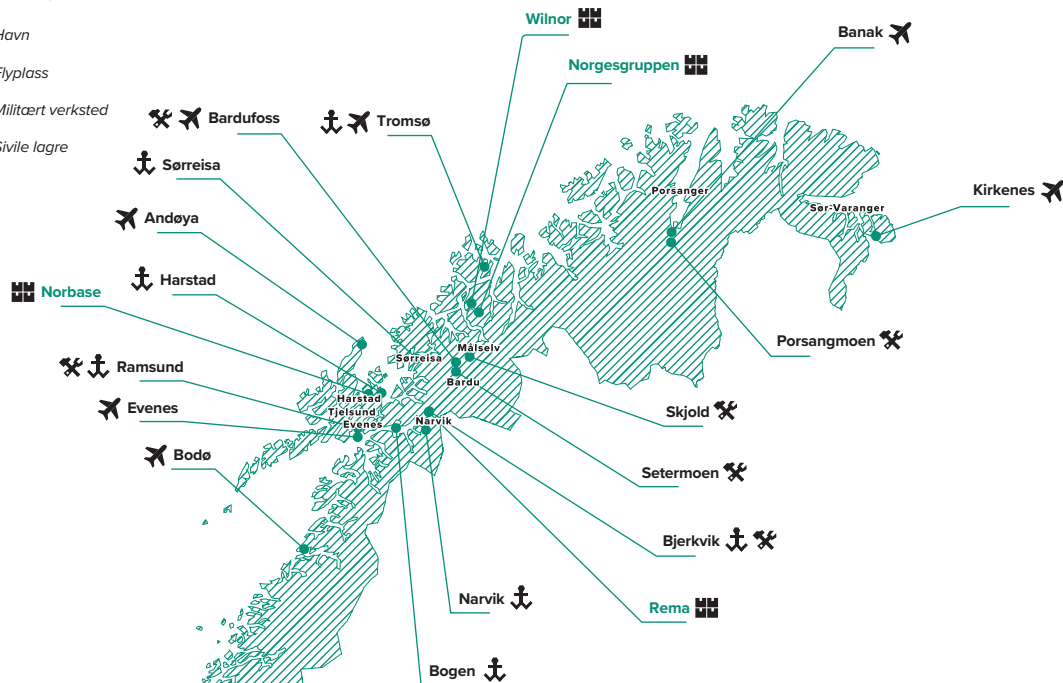
Tegnforklaring:

⚓ Havn

✈ Flyplass

✂ Militært verksted

🏠 Sivile lagre

Logistikken i nord er særlig viktig fordi en så stor del av Forsvarets avdelinger og virksomhet er her, og fordi dette er primærområdet for nasjonale operasjoner og alliert forsterkning. Norge er forpliktet til å kunne ta imot allierte styrker, og dette krever solid infrastruktur, særlig flyplasser, havneanlegg, drivstofflagre – og verksteder.

Havnene er essensielle fordi de store volumene – av personell og materiell, og med varer også for det sivile marked – vil måtte komme sjøveien. Flere havner inngår i Forsvarets planverk, og samlet kapasitet må dimensjoneres for krisebehovene.

Forsvaret har inngått et strategisk samarbeid med *Narvik havn*, som drifter havna i Narvik og beredskapshavnene i Bjerkvik og Bogen. På Stangneskaia i Harstad har *Norbase* lager av heimevernsmateriell, tilknyttet den strategiske logistikkavtalen med *WilNor Governmental Services* – som også har gått inn i Olavsvern ved Tromsø, som bl.a. skal brukes til lagring.

I *Sorreisa* er *Gottesfjord kai* («Nato-kaia») utbedret. En kommunal dypvannskai og Øyjordneset industripark, med lagerhaller og andre fasiliteter, bør tas i bruk for å styrke beredskap og kapasitet, bl.a. for deployering og redeployering av styrker.

Flyplassene er avgjørende særlig i en tidlig fase en av konflikt, med innsetting av de første nasjonale og allierte forsterkninger. Her vil både militære flystasjoner og sivile flyplasser måtte tas i bruk, med opprettholdt eller forsterket beredskap.

Verksteder må virke også i krise og krig, og Forsvarets egne verksteder og lagre er da særlig viktig. Forsvarets største verksted i nord ligger i Bjerkvik, med avdeling i Evenes; andre ligger enda nærmere styrkene, på Bardufoss, Skjold og Setermoen, samt GP og Ramsund.

Forsyninger må komme i fred, krise og krig, både til militære avdelinger og det sivile samfunn. Forsvaret har inngått strategiske avtaler med *Norgesgruppen* og *Rema* for matvaredistribusjon fra lagre i Ofoten. For styrket beredskap må også lokale og regionale aktører engasjeres, ved egne avtaler eller som del av nasjonale.

Forsvarsforum Nord ser behov for en helhetlig gjennomgang av logistikkstruktur og -ledelse i landsdelen – som forutsetning for militær beredskap og allmenn samfunnsikkerhet.

Kartet er en illustrasjon av logistikk-systemer knyttet til den militære tilstedeværelsen i regionen, og gir ikke et komplett bilde. Illustrasjonen viser viktigste sivile logistikk-punkter og -akser, samt militære verksteder. I tillegg kommer en rekke sivile aktører på flere områder, inklusive for transport og forsyning, ut over inntegnede lagre. Militære lagre er unntatt offentlighet, og ikke inkludert i kartet.

BASER OG ANLEGG

OPPBYGGING AV FORSVARET KREVER BYGGING AV ANLEGG

Forsvarets basestruktur ligger fast, men flere baser må forsterkes. Infrastrukturen må også styrkes, og det må investeres betydelig i flere typer bygg og anlegg.

- Basestrukturen i nord er omfattende, med anlegg for alle forsvarsgrener, og foreslås av regjeringa videreført.
- Eiendomsmassen er mangelfull, og må utvides for å dekke behovet for videre utbygging av Forsvaret i nord.
- Ut over pågående utbygging er flere vedtatte prosjekt forsinket, og det er store etterslep i forhold til eksisterende behov.
- Ut over vedtatte prosjekter er det behov for å erstatte midlertidige løsninger, og å modernisere en rekke bygg og anlegg.

BASENE MÅ STYRKES

Baser i nord: Basestrukturen er fastlagt, og eksisterende baser – for land-, sjø- og luftstridskrefter – skal alle videreføres. Basene må ha kapasitet for nasjonal aktivitet i tråd med den styrking av Forsvaret som vedtas; for alliert trening og øving i fredstid, samt mottak, oppsetting og operasjoner – for egne og allierte styrker – i krise og krig.

Boliger i nord: Boligmassen for forsvarsansatte er av variabel kvalitet, og må dels opprustes, dels erstattet og utvides. Forsvaret skal i størst mulig grad utnytte det sivile boligmarkedet, men dette er flere steder ikke tilstrekkelig. Gode tilbud er vesentlig for å få forsvarsfamilier til å bosette seg, og behovet kan løses også gjennom offentlig–privat samarbeid.

Beredskapsbase i nord: Stortinget vedtok i 2016 å avhende Åsegarden. Både fra et forsvars- og samfunnssikkerhetsperspektiv, så vel som behov knyttet til alliert mottak og oppsetting, er det behov for at Forsvaret sikrer seg adgang til å kunne bruke Åsegarden i framtida. Leiren bør utvikles som et beredskapscenter i nord – som en samfunnsressurs.

Forsvarets oppbygging er avhengig av at vedtatte EBA-prosjekt forseres, og at nødvendig nybygging raskt defineres, finansieres og igangsettes.

UTBYGGING ER NØDVENDIG

Framtidige EBA-behov, som følge av ytterligere oppbygging av Forsvaret i nord, vil være betydelige. Dertil kommer behov knyttet til dagens struktur, som inkluderer:

Bardufoss leir: Det er behov for nye vedlikeholds- og undervisningsbygg, så vel som garasjer. Nybygg for Sambandsbataljonens er blant prosjektene som er skjøvet på, og fortsatt er uavklart.

Setermoen leir: Det er behov for garasjer for kampvogner og lastevogner, og anlegg for kampluftvern og artilleri, samt flerbrukshall for Sanitetsbataljonen. Vedlikeholds- og undervisningsbygg må kompletteres.

Skjold leir: Det er behov for garasjer for eksisterende og kommende materiell, samt helhetlig forsyningspunkt.

Luftforsvarets stasjon Sørreisa: Det er behov for nytt forsyningsbygg, inkl. som depot for HV, og større forlegningskapasitet for elever og soldater.

Porsanger garnison: Det er planlagt omfattende utbygging og fornyelse, der de største investeringene er planlagt for 2023–24, men arbeidet er allerede forsinket.

Ramsund orlogsstasjon: Som fullverdig sjømilitær logistikkbase, inklusive ikke minst ubåter, er det bl.a. behov for utbedring av kaianlegg og tilførselsvei.

Forsvarets EBA-behov i nord er stort, og det må sikres at etterslep tas, samtidig som planlagte prosjekt iverksettes uten opphold.

**DEL III:
POLITISKE FORUTSETNINGER**

**FORSVARREGION.
NÆRINGSUTVIKLING.
PERSONELLSTYRNING.**

**Troms og Finnmark er forsvarsfylket.
Forsvarskommuner er vitale for Forsvaret.**

**Forsvaret er avhengig av personellet.
Forsvarsfamiliene er en nasjonal ressurs.**

**Beredskap betinger næringsliv i nord.
Forsvarsinnovasjon må frontes i nord.**

*Stortinget må sikre et sterkt nasjonalt forvar,
også gjennom samordning mellom politikkområder,
inklusive utdanning, forskning og næringsutvikling.*

FORSVARsomRÅDE NORD

TYNGDEPUNKTET FOR FORSVARET AV NORGE – I NORDOMRÅDENE

Det potensielle storpolitiske konfliktområdet er i Nordområdene. Det gjør den nordligste landsdelen og forsvarskommunene her til kjerneområdet for forsvaret av Norge – hele Norge.

- Arktis er et spenningsområde med krevende operative forhold, som Norge må beherske gjennom tyngre tilstedeværelse.
- Regjeringa har et tydelig nord- og nærområdefokus, og legger stor vekt på det avgjørende sivil-militære samarbeidet.
- Deler av Nord-Norge har et sterkt militært innslag som krever et godt og regulert sivil-militært samarbeid, til gjensidig nytte.
- Forsvarskommunene i nord verdsetter Forsvarets tilstedeværelse, men velviljen avhenger også av tillitsfullt samarbeid.

FORSVARSTYNGDEPUNKTET I NORD

Tyngde i nord: Norge er tjent med størst mulig politisk stabilitet i Nordområdene. Med militær stormaktsrivalisering i nærområdene trenger vi tyngde i eget forsvar lengst nord; i kjerneområdet Ofoten-Troms, i Vest-Finnmark og grenseområdet i øst. Et troverdig nasjonalt forsvar manifesterer seg her – med utstrakt aktivitet i alle domener.

Terskel i nord: Det norske forsvaret skal virke beroligende og stabiliserende i nord. Avskrekkingen ligger primært i alliansemedlemskapet, og til sjuende og sist i NATOs kjernefysiske kapasitet. Norges nasjonale terskel er først og fremst i Troms og Finnmark. Den allierte avskrekkingen forsterker terskelen, i og utenfor vårt eget territorium.

Styrker i nord: Forsvaret er styrket i nord, og må styrkes enda mer, på alle områder. Større tilstedeværende, stående nasjonale styrker må være hovedmålet. Flere sentrale forsvarsfunksjoner bør legges til kjerneområdene i nord. Et sterkere nasjonalt forsvar her i nord vil skape en nødvendig ny normaltilstand – med troverdig styrke.

Norsk politisk handlefrihet kan særlig bli utfordret i Nordområdene, og forsvaret av den nordlige landsdelen må derfor styrkes.

FORSVARSKOMMUNENE I NORD

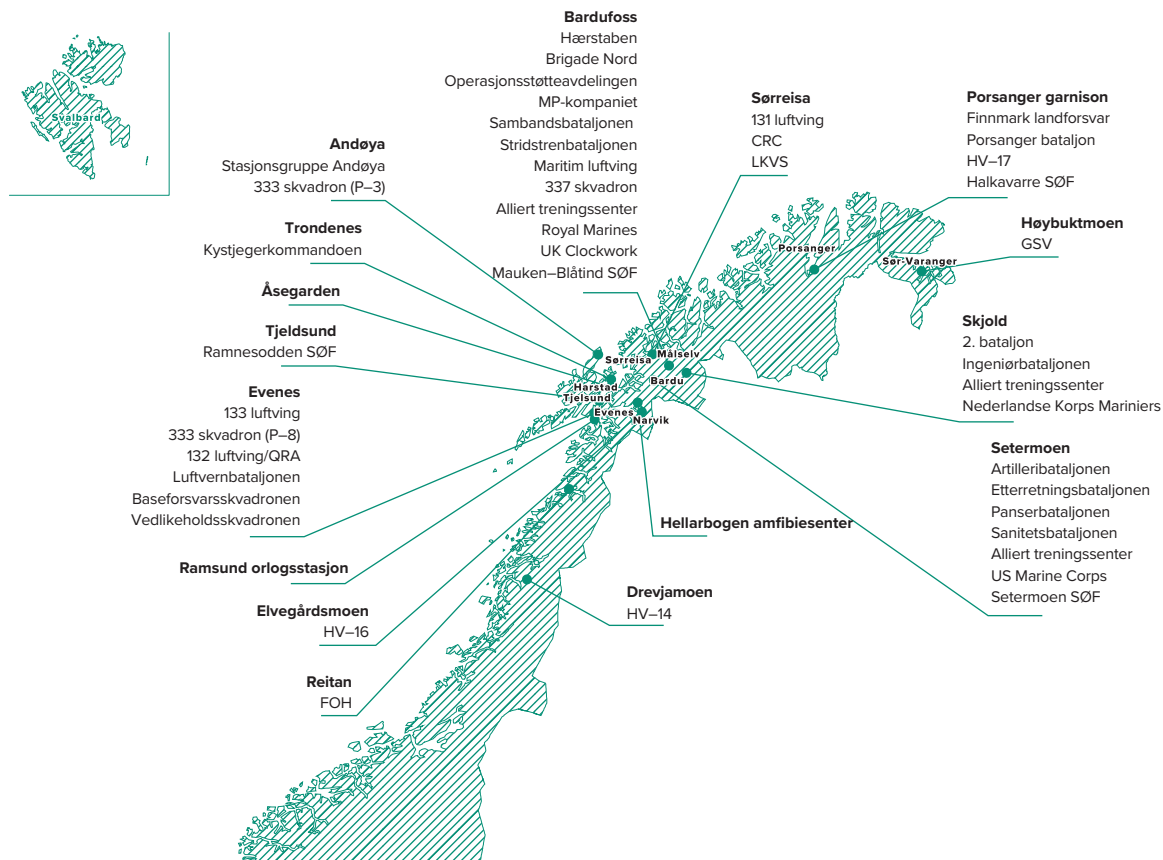
Forsvar i nord: Troms og Finnmark er Norges største forsvarsfylke, og i Nord-Norge er det et dusin forsvarskommuner. Operativ tilstedeværelse har tyngdepunkt i Øst- og Vest-Finnmark, i Midt-Troms, Vesterålen, Ofoten og Sør-Troms. Alle forsvarsgrener og støttestrukturer er permanent i nord, med baser og avdelinger, skyte- og øvingsfelt – i alle domener.

Vertskap i nord: Vi er vertskommuner for Forsvarets avdelinger, ansatte og familier – og allierte. Vi påtar oss forpliktelser; stiller opp for Forsvaret og Norge. Vi lever med Forsvaret, og vi må være en del av forsvars- og sikkerhetspolitikken – og av totalforsvaret. Levende lokalsamfunn der Forsvaret er, er vesentlig for beredskap, forsvarsevne – og forsvarsvilje.

Støtte i nord: Befolkningen i forsvarskommunene og beslutningstakere i regionen slutter sterkt opp om Forsvaret. Vi tilbyr rom og raushet, areal og velvilje som råvare, og har en vid tålegrense for høy aktivitet. Gode sivil-militære relasjoner, politisk og praktisk, økonomisk og kulturelt, er viktig for begge parter, og vi må inkluderes – som en partner.

Norsk forsvarspolitik er også Nordområdepolitikk og regional utvikling – for gode samarbeidsrelasjoner med vertskommunene.

SAMMENSATT FORSVARSREGION

Forsvarskommunene i nord er framfor alt vertskommuner for Forsvaret, så vel som for allierte avdelinger som trener og øver her – i dette nordlige, militære kjerneområdet i Nordland, Troms og Finnmark. Kommunene – og fylkene – er ikke bare vertskap for militære avdelinger, men også for forsvarsfamilier, veteraner og andre med tilknytning til Forsvaret. Til dette hører også utdanning, forskning og næringsliv.

Forsvarsaktiviteten i nord er sammensatt, med avdelinger fra og operasjoner i alle domener; med både nasjonale og allierte, tilstedeværende og besøkende, styrker. Realistisk trening og øving i dette arktiske operasjonsmiljøet er avgjørende for å skape nødvendig operativ evne. Regionen gir, bedre enn kanskje noe sted i hele alliansen, rom for fellesoperativ øving, inklusive skarpskyting fra luft, sjø og land.

Forsvarspolitikken i nord er internasjonal og nasjonal, regional og lokal – og den må favne så vidt, og involvere alle beslutningsnivåer og så brede lag av befolkninga som mulig. Forsvarsevne fordrer forsvarsvilje, og begge deler fordrer tilslutning til forsvarpolitikken og -aktivitet i kjerneområdene i nord. Lokale politikere i forsvarsregionen er meningsberettigede bidragsyttere med verdifull kunnskap.

Forsvarsforum Nord er et formalisert samarbeidsorgan på politisk nivå mellom forsvarskommuner, regionale råd og forsvarsfylket Troms og Finnmark. Forumet er etablert for samarbeid regionalt og samordning opp mot sentrale myndigheter. Lokale og regionale myndigheter anerkjenner verdien av Forsvarets aktivitet i regionen, og ønsker å synliggjøre både utfordringer og muligheter knyttet til den.

Forsvarsforum Nord ser verdien av å samordne regional politikk for en forsterket dialog med nasjonale myndigheter – for å styrke beredskap, sikkerhet og forsvarsevne i nord, og i hele Norge.

Kartet viser militære leire/baser, operative avdelinger og ledelseelementer i det nordligste Norge. I tillegg kommer flere skyte- og øvingsfelt enn de som er avmerket, samt en rekke fellesavdelinger og støttefunksjoner, inklusive Forsvarsbygg og Forsvarets logistikkorganisasjon, og elementer fra bl.a. E-tjenesten og Cyberforsvaret – på flere steder. (Kartet er ikke komplett, og inkluderer kun informasjon fra åpne kilder.)

VERDISKAPENDE NÆRINGSUTVIKLING

FORSVARSINDUSTRI SKAPER BEREDSKAP, OG SIKRER FORSVARSEVNE

Forsvarssektoren er ikke komplett uten en virksom forsvarsindustri. Nasjonal forsvarsindustri er viktig for samlet beredskap og operativ evne – og den må styrkes der styrkene finnes, særlig i nord.

- Forsvaret er en del av samfunnet, og er avhengig av samfunnet rundt seg, inklusive næringsliv og lokalsamfunn.
- Regjeringa vier innovasjon stor oppmerksomhet, men kobler den ikke til fortrinnene ved stridsmiljøet i Arktis.
- Forsvarsindustrien så vel som Forsvaret i nord ser verdien av operativt samarbeid under realistiske arktiske feltforhold.
- Forsvarskommunene i nord har tatt initiativ til innovasjonsinnsats for å koble ulike miljøer sammen for verdi- og nyskaping.

FORSVARSINDUSTRI ER BEREDSKAP

Industri er forsvar: Forsvarsindustrien er en forutsetning for forsvarsevnen. Norge har en avansert forsvarsindustri som samarbeider tett med Forsvaret og myndighetene. Å ha industriell forsvarskompetanse og -kapasitet, med utvikling og produksjon, er en del av nasjonal beredskap og alliert forsvarssamarbeid, og en viktig del av norsk næringsliv.

Innovasjon skaper verdi: Forsvarsindustrien er innovasjonsdrevet, og en innovasjonsdriver. Strategisk satsing på Nordområdene, med næringsutvikling i nord, må inkludere sterkere satsing på innovasjon. Større forsvarsindustriell aktivitet i nord vil i så måte bidra: Den vil utvikle og utnytte kompetansemiljø og understøtte forsvarsevnen.

Leveranser er beredskap: Næringslivet i nord, med leveranse av varer og tjenester til Forsvaret, er allerede en viktig forsvarsaktør. Regional og lokal evne til løpende å understøtte Forsvaret er viktig for beredskap og forsvarsevne. Et sentralisert anskaffelsesregime undergraver dette, og svekker fundamentet for forsvarsevnen der den må være som sterkest: i nord.

Norsk forsvarsevne er tjent med et næringsliv som kan levere varer, tjenester og løsninger; regionalt og lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

INNOVASJON ER MULIG

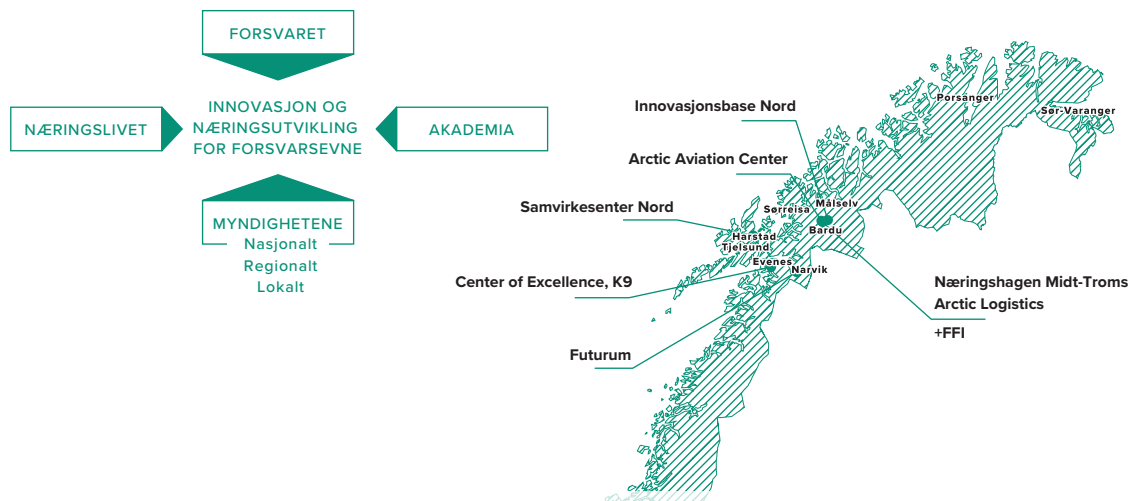
Industri i ubalanse: Forsvarsindustrien er i all hovedsak i Sør-Norge, og utlandet; Forsvarets operative tyngdepunkt er i Nord-Norge. Ubalansen må utlignes ved å fremme forsvarsindustriell aktivitet i nord, og Forsvarets forskningsinstitutt må være også her. Det er tatt flere innovasjonsinitiativ fra lokale myndigheter, som må få sentral støtte.

Innovasjon i nord: Flere kompetansemiljø må samles rundt Forsvaret i nord, for å utvikle nye løsninger og etablere ny næring. Forsvarsansatte har mye kompetanse. Deres partnere er også en verdifull ressurs, men mange flytter ikke med, når det ikke finnes relevant arbeid. Forsvarsaktivitet som grunnlag for kompetanse- og næringsutvikling må utnyttes bedre.

Investeringer i nord: Forsvarsindustrien er interessert i å utnytte det operative miljøet i nord, og det må arbeides for at flere aktører etablerer aktivitet her. Ved materiellanskaffelser må det være krav til leverandørnærver der materiellet brukes – slik den koreanske artilleri-leverandøren har gjort med et Center of Excellence i Bjerkvik.

Muligheter knyttet til forestående materiellanskaffelser og gjenkjøpkrav må utnyttes for å styrke nasjonalt forsvar og regionalt næringsliv.

FORSTERKET INNOVASJON I NORD

Næringsliv i nord er en forutsetning for forsvarsevne, særlig gjennom leveranse av varer og tjenester til Forsvaret – og til sivilsamfunnet, som del av totalberedskapen. Forsvarsindustrien er en del av forsvarssektoren i vid forstand, men den nasjonale og internasjonale industrien har knapt etablert seg i nord: Nært brukerne og med de utviklingsmuligheter det gir i de unike arktiske operasjonsmiljøene i Nordområdene.

Innovasjon i nord er satt på den forsvars- og næringspolitiske dagsorden i flere av forsvarskommunene, med støtte fra fylkeskommunene. *Innovasjonsbase Nord* er en konseptuell ramme rundt dette arbeidet. Regjeringa vier i Prop. 62 S stor plass til innovasjon, uten å koble dette tydelig nok til de operative mulighetene i nord. Her ligger gode muligheter for felles forståelse og samarbeid om gode tiltak:

Bardu har vært pådriver for innovasjonsbasetenkingen, og har i 2020 igangsatt prosjektet «Innovasjonsbase Nord» for utforskning av ideer og utvikling av løsninger, i samspill med forsvar, industri og myndigheter – og øvrige initiativ i regionen.

Målselv har lenge arbeidet med å utvikle og utnytte luftfartsmiljøet knyttet til Bardufoss lufthavn, og har i 2020 igangsatt prosjektet «Arctic Aviation Center» i samspill med forsvar, industri og myndigheter – og øvrige initiativ i regionen.

Narvik har lenge arbeidet med å utvikle næringsaktivitet knyttet til Forsvarets tilstedeværelse og investeringer gjennom næringssselskapet Futurum, med særlig vekt på Forsvarets verksted Bjerkvik, samordnet med øvrige initiativ i regionen.

Harstad har arbeidet med næringsrettede utviklingstiltak bl.a. med utspring i en mulig utvikling av Åsegarden, bl.a. sett opp mot behovet for styrket samvirke omkring samfunnsikkerhet, også i samarbeid med Fylkesmannen.

Næringsaktørene som leverer varer og tjenester til Forsvaret, og til allierte styrker, er mange – fra flere bransjer. Selskapet Arctic Logistics, som ble etablert i Midt-Troms i 2019, formidler kontakt mellom brukere og aktuelle leverandører.

Næringsutviklere i regionen omfatter det statlige virkemiddelapparatet, fylkeskommunene og kommunale næringsavdelinger, inklusive Futurum i Narvik, og Næringshagen i Midt-Troms, som begge jobber spesifikt med Forsvaret.

Næringsplan for Midt-Troms, som ble vedtatt i 2018, har forsvarssektoren som én av tre satsingsområder, inklusive tilrettelegging for næringsaktivitet, bl.a. med utspring i ideer og muligheter fremmet i Troms-dokumentene.

Troms-dokumentet fra forsvarskommuner og Troms fylke i 2016 viste muligheter, inklusive Centers of Excellence – med aktører fra forsvar, næringsliv og akademia. Artillerileverandøren fra Sør-Korea har etablert et slikt i Bjerkvik.

Gjenkjøpsavtaler er for lite utnyttet for å fremme forsvarsrelatert næringsutvikling i nord, og må i større grad brukes som et instrument også for å fremme nyetableringer – og dermed bidra til å styrke forsvarsvilje og -evne.

Forsvarets forskningsinstitutt er en vesentlig aktør i å koble aktører og utvikle kompetanse og løsninger, og må bli mer direkte involvert i i kjerneområdet i nord, med etablert fast tilstedeværelse i regionen.

Statens virkemiddelapparat – med Siva, Innovasjon Norge og Norges forskningsråd – kan og må spille en større rolle i en strategisk samordnet satsing på forsvars- og sikkerhetsrelatert næringsutvikling i nord.

Forsvarsforum Nord arbeider for å styrke totalforsvaret og samfunnets samlede kraft til å understøtte forsvarsevnen, herunder ved å fremme økt forsvarsrelatert næringsaktivitet i regionen.

PERSONELL OG UTDANNING

STYRKING AV FORSVARET KREVER KOMPETANSE OG VOLUM

Forsvarets personellstruktur er endret, og volumet må utøkes betraktelig. Utdanningssystemet, fra rekruttskole til høyskole, må utvides for å sikre både tilstrekkelig fagkompetanse og personellvolum.

- Personellstrukturen – og utdanningssystemet – i Forsvaret må styrkes for å kunne bemanne framtidig, så vel som dagens, struktur.
- Regjeringa foreslår en mindre personellmessig styrking enn hva FSJ har anbefalt, og ser på justeringer av den militære utdanningen.

STØRRE PERSONELLSTRUKTUR

Større utholdenhet: Det er behov for en betydelig økning av antall ansatte av alle kategorier – militære og sivile – for å sikre reaksjonsevne og utholdenhet. Også dagens struktur er underbemannet, og avgangen er for stor. Tjenesteforhold må bedres for å beholde folk, og det må tilrettelegges for forsvarsfamiliene, i samarbeid med vertskommunene.

Sivile aktører: En rekke tjenester er satt ut til private aktører. Det avlaster Forsvarets personellstruktur, men må samtidig vurderes opp mot mulig økt sårbarhet, særlig ved konflikt og krig. Industrien kan bidra til å løse kritiske personellmangler, f.eks. for teknisk fagpersonell, men like fullt må Forsvaret selv ha tilstrekkelig egen kompetanse og kapasitet.

Støtte veteranene: Norge har i flere tiår stilt store bidrag til operasjoner ute, og det er politisk prioritert å ivareta våre mange veteraner. Dette er i første linje et ansvar for den enkelte hjemkommune, som har ulike muligheter til å følge opp. Statsråden har påpekt behov for et nasjonalt kompetansesenter, og veterankommunen Bardu har foreslått en løsning.

Bemanningsutfordringene må ikke bare tas på alvor, de må løses i samarbeid med lokale og regionale myndigheter – og næringslivet.

STYRKET UTDANNING

Erfaringene fra iverksatt utdanningsreform – og ny ordning for militært tilsatte – må vurderes opp mot bemanningsutfordringene. Behovet for styrket personellstruktur tilsier en betydelig kapasitetsøkning innen utdanning. Dette må skje i nært samspill med sivile institusjoner, men Forsvarets egne skoler må også styrkes.

Lederutdanningen trenger større inntak, for alle deler av Forsvaret, og på alle nivå. Som følge av utdanningsreformen er det gamle befalsskolesystemet endret, og det må sikres større kapasitet. Det er også behov for økt inntak på krigsskolene, både for å fylle dagens udekkede behov, og for å utdanne offiserer for framtidens struktur.

Fagutdanningen må også styrkes for å sikre personell til å håndtere dagens og framtidens forsvar. Allerede er det mangel på flere kategorier teknisk personell, ikke minst flymekanikere. Også dette viser nødvendigheten av tett samarbeid mellom sivile og militære utdanningsløp, helt fra videregående nivå til høyskoler og universitet.

Kompetansemiljøene må forsterkes og utvikles med utspring i operative avdelinger, i samspill mellom forsvarssektoren og sivile miljøer – både i akademia og industri. Dette må inkludere etablering av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) i kjerneområdet i nord, og utvikling av Centers of Excellence for utvikling og operativ forbedring.

Forsvarets egen kapasitet for å utdanne sine framtidige militære ledere er for lav til å dekke behovet både i dagens og morgendagens struktur.

TROVERDIG STYRKE

er utarbeidet og fremmet av følgende deltakende aktører:

Troms og Finnmark er vertsfylke for Forsvarets operative aktivitet, i alle domener.

Bardu er vertskommune for flere av Hærens tyngste, operative avdelinger.

Evenes er vertskommune for F–35 QRA og 133 luftving med maritime overvåkingsfly.

Harstad er vertskommune for KJK, Hærens musikkorps, FPVS og støttefunksjoner.

Målselv er vertskommune for Brigade Nord og flystasjonen med helikopterbase.

Narvik er vertskommune for HV–16 og Forsvarets verksted i Bjerkvik.

Porsanger er vertskommune for Finnmark landforsvar, med Porsanger bn og HV–17.

Sørreisa er vertskommune for 131 luftving, CRC og Luftforsvarets kontroll- og varslingskole.

Tjeldsund er vertskommune for Ramsund orlogsstasjon.

TROVERDIG STYRKE

Utgitt: Mai 2020

Utgiver: Troms og Finnmark fylkeskommune, forsvarskommunene Bardu, Evenes, Harstad, Målselv, Narvik, Porsanger, Sørreisa og Tjeldsund, samt Hålogalandsrådet, Midt-Troms regionråd og Vest-Finnmark Rådet.

Produksjon: Troms og Finnmark fylkeskommune

Opplag: 500

TROVERDIG STYRKE TROVERDIG FORSVAR

- Et styrket nasjonalt forsvar er nødvendig for rikets sikkerhet og innbyggernes trygghet – og for å sikre nasjonal handlefrihet.
- Norges sikkerhet forutsetter størst mulig nasjonal forsvarsevne, og denne må særlig forsterkes der usikkerheten er størst: i nord.
- Det nasjonale forvaret må virke over hele landet, men har størst samlet virkning fra et operativt tyngdepunkt i Nord-Norge.
- Troverdige styrke kan bare skapes gjennom et sterkt, balansert forsvar, med fellesoperativt – og alliert – samvirke.
- Tillitsvekkende forsvarsevne forutsetter en snarlig forsterkning av landforsvaret og kystforsvaret – med tyngde i nord.